

VATT-KESKUSTELUALOITTEITA
VATT-DISCUSSION PAPERS

35

NORJAN JA
IRLANNIN
EY-JÄSENYYS-
NEUVOTTELUT
1970-72

Katsaus maatalouden ja
kalastuksen
neuvotteluratkaisuista

Camilla Wilander ja
Tuomo Heikkilä

ISBN 951-561-046-X

ISSN 0788-5016

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Government Institute for Economic Research

Hämeentie 3, 00530 Helsinki, Finland

Valtion painatuskeskus

Pasilan VALTIMO

Helsinki 1992

WILANDER, CAMILLA - HEIKKILÄ, TUOMO: NORJAN JA IRLANNIN EY-JÄSENYYSNEUVOTTELUT 1970-72. Katsaus maatalouden ja kalastuksen neuvotteluratkaisuista. Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, 1992. (C, ISSN 0788-5016, No 35), ISBN 951-561-046-X.

TIIVISTELMÄ: EY laajeni edellisen kerran Etelä-Eurooppaan. Nyt se on laajentumassa Pohjois-Eurooppaan. Suomen kohdalla EY-jäsenyys merkitsisi suuria muutoksia alkutuotannon, erityisesti maatalouden osalta. Siksi on palautettu mieliin 1970-luvun alun EY-jäsenyysneuvottelut maatalouden ja kalastuksen osalta. Mainittuihin neuvotteluihin osallistui tuolloin neljä jäsenkandidaattia, Irlanti, Iso-Britannia, Norja ja Tanska, joista Norja jäi yhteisön ulkopuolelle. Irlannin maatalous hyötyi jäsenyydestä, sen sijaan Norjan maanviljelijöille jäsenyys olisi merkinnyt 58 % tulojen laskua. Norjan jäsenyysneuvotteluissa tunnustettiin maataloustuotteiden hintojen olennaisen alenemisen vaikuttavan epäsuotuisasti sosiaalisesta ja asutuksellisesta näkökulmasta tarkastellen. Lisäksi todettiin, ettei siirtymäkausi kykene ratkaisemaan näitä ongelmia ja siksi tarvitaan erityisjärjestelyjä, joiden ei tule muodostaa ennakkotapausta EY-käytännössä. Norja sai eri mittaisia siirtymäkausia keskeisille maataloustuotteilleen, mutta sen neuvotteluissa esittämät vaatimukset hintatukijärjestelmän jatkumisesta ja pysyvistä poikkeusjärjestelmistä eivät sisältyneet lopulliseen neuvottelutulokseen. Kalastuksen osalta neuvotteluratkaisuun sisältyivät sopimukset kalastuskiintiöistä ja kalastusvyöhykkeistä siirtymäsäännöksineen. Norjalaiset hylkäsivät kansanäänestyksessä EY-jäsenyyden.

AVAINSANAT: EY-jäsenyys, maatalous, kalastus, Norja, Irlanti.

WILANDER, CAMILLA - HEIKKILÄ, TUOMO: NORJAN JA IRLANNIN EY-JÄSENYYSNEUVOTTELUT 1970-72. Katsaus maatalouden ja kalastuksen neuvotteluratkaisuista. Helsinki, VATT, Government Institute for Economic Research, 1992. (C, ISSN 0788-5016, No 35), ISBN 951-561-046-X.

ABSTRACT: EC enlarged last time to Southern Europe. Now it is enlargening to Northern Europe. For Finland EC-membership would mean big changes in primary production, specially in agriculture. That is the reason why to bring up in minds EC-negotiations concerning agriculture and fisheries in the beginning of 1970s. Those negotiations were participated by four membership candidates, Ireland, Great Britain, Norway and Denmark, of which Norway stayed outside EC. Irish agriculture got benefit being a member, instead of Norwegian farmers, who would have lost 58% of their farm income. In membership negotiations of Norway it was confessed that essential lowering of prizes of farm products would affect unfavourably from social and settlemental point of view. It was, furthermore, noticed that transfer period cannot solve these problems and that is why there is need for special arrangements, which are not allowed to create a precedent in EC. It was accepted for Norway different long transfer periods for its main agricultural products, but its demands in negotiations concerning ongoing pricesupportsystem and permanent exceptional arrangements were not included in the final treaty of accession. As to fisheries treaty of accession included deals of quota for fishing and zones for fishing with arrangements for transfer period. Norwegians voted no for EC-membership.

KEY WORDS: EC-membership, agriculture, fisheries, Norway, Ireland.

SISÄLTÖ

1.	SELVITYKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET	7
1.1.	Keskustelualoitteen tavoitteet	7
1.2.	Euroopan yhteisön integraatiokehitys	7
2.	NEUVOTTELUIDEN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1.	Yleiset	9
2.2.	Maatalous	11
2.3.	Kalastus	11
3.	MAATALOUS	14
3.1.	Norjan maatalousneuvottelut	16
3.1.1.	Norjan ja EY:n ratkaisuehdotukset	16
3.1.2.	Neuvotteluratkaisut	20
3.1.3.	Arviot EY:n maatalouspolitiikan taloudellisista vaikutuksista	21
3.2.	Irlannin maatalousneuvottelut	23
3.2.1.	Neuvotteluratkaisut	24
3.2.2.	Jäsenyyden taloudelliset vaikutukset maataloudelle	27
4.	KALASTUS	34
4.1.	Norjan kalastusneuvottelut	34
4.1.1.	Norjan erityisehdot	34
4.1.2.	Neuvotteluratkaisut	35
4.2.	Irlannin kalastusneuvottelut	36
4.2.1.	Neuvotteluratkaisut	37
4.2.2.	Jäsenyyden vaikutukset Irlannin kalastukselle	37
5.	JOHTOPÄÄTELMÄ	39
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	44

1. SELVITYKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

1.1. Keskustelualoitteen tavoitteet

Tämän keskustelualoitteen tavoitteena on selvittää Norjan ja Irlannin vuosina 1970-72 EY-jäsenyydestä käytyjen neuvotteluiden ratkaisuja maatalouden ja kalastuksen osalta. Suomen mahdollisesti ensi vuodenvaihteen jälkeen alkavissa jäsenyyss-neuvotteluissa maatalouteen liittyvät kysymykset ovat todennäköisesti keskeisellä sijalla. Valottamalla kahdenkymmenen vuoden takaisia tapahtumia kahden lähtökohdiltaan erilaisen jäsenhakijan näkökulmasta voi neuvotteluratkaisujen edellytyksistä kartuttaa tietoa. Ratkaisuilla on sikäli merkitystä, että niiden sisällöstä riippuu kuinka laajalti liittymisestä seuraavia muutospaineita on uusissa jäsenmaissa sallittua lieventää erityistukitoimenpitein.

Lähdeaineisto perustuu pääosin Norjan ja Irlannin EY-neuvotteluiden pöytäkirjoihin ja liitteisiin, jotka on hankittu tarkasteltavien maiden maatalousministeriöistä.

1.2. Euroopan yhteisön integraatiokehitys

EY:n laajentumisneuvottelut Ison-Britannian, Tanskan, Irlannin ja Norjan kanssa vuosina 1970-72, eivät olleet ensimmäisiä yhteisön runsaan kymmenen vuoden olemassaolon aikana. Norja haki täysjäsenyyttä ensimmäistä kertaa jo toukokuussa 1962. Irlantikin pyrki jäseneksi pian Ison-Britannian jättämän hakemuksen jälkeen vuonna 1961.

EY:n laajentumisyriytykset kariutuivat 1960-luvulla kahteen otteeseen: ensin tammi-kuussa 1963 ja toistamiseen marraskuussa 1967, jolloin Ranskan presidentti de Gaulle ilmoitti vastalauseestaan tai vetosta yhteisön laajentamista vastaan. Vasta vuonna 1969 de Gaullén erottua presidenttivistään ja EY:n päästyä sopuun yhteisön kehitystavoitteista, voitiin neuvottelut aloittaa uudelleen kesällä 1970.¹ Norjan ja Irlannin ohella hakivat jäsenyyttä myös Iso-Britannia ja Tanska. Ison-Britannian hake-
mus toimi kannustimena kolmelle muulle valtiolle. Tanskan ja Irlannin, mutta myös Norjan suhtautumisesta EY-jäsenyyteen saneli pitkälle taloudellinen riippuvuus Isosta-Britanniasta.

Jäsenyyssneuvotteluissa nousivat erityisesti maatalouteen ja kalastukseen liittyvät kysymykset keskeisiksi. Irlannin tyytyessä siirtymäkauden järjestelyihin Norja edel-

---

¹ Haagin kokouksessa joulukuussa 1969 päätettiin yhteisistä kehitys-, laajennus- sekä sisämarkkinoiden jatkototeuttamistavoitteista. Ranskan edellyttämänä päätettiin myös EY:n maatalouspolitiikan rahoittamisen uudelleenjärjestämisestä. Vasta tämän jälkeen voitiin jäsenyyssneuvottelut aloittaa.

lytti pysyviä poikkeusjärjestelyjä. Neuvottelut saatettiin puolentoista vuoden jälkeen tammikuussa 1972 päätökseen, jonka jälkeen liittymissopimukset oli ratifioitava jäsenyyttä hakeneissa valtioissa. Irlannissa liittyminen edellytti perustuslain muuttamista, mikä parlamentin hyväksymisen jälkeen vahvistettiin kansanäänestyksessä. Norjassa jäsenyys kariutui lopulta EY-vastustajien voittoon syyskuussa 1972 pidetyssä kansanäänestyksessä.²

---

² Irlannin kansanäänestyksessä 83.1 % oli jäsenyyden puolesta, 16.9 % vastaan. Norjassa 53.49 % vastusti liittymistä EY:öön, 46.51 % oli sen puolesta.

2. NEUVOTTELUIDEN LÄHTÖKOHDAT

Jäsenyysneuvotteluiden asiasisällön saneli jäsenhakijoiden ongelmallisiksi nähdyt EY:n liittymisehdot. EY:n yhteisen maatalouspolitiikan noudattamisen seurauksena maatalouden taloudelliset toimintaedellytykset olisivat muuttuneet sekä Norjassa että Irlannissa. Neuvotteluiden erääksi pääkysymykseksi nousi tästä johtuen maatalouden siirtymäjärjestelyt. Kalastuksen organisoiminen neuvotteluiden kynnyksellä hyväksytyyn EY:n yhteisen kalastuspolitiikan puitteissa oli myös tärkeä neuvotteluaihe.

Lähtökohdista puhuttaessa on myös käsiteltävä neuvotteluiden teknisiä näkökohtia. EY:n sääntömääräisestä käytännöstä poiketen yhteisöä ei neuvotteluissa edustanut komissio vaan ministerineuvosto, minkä on arvioitu vaikuttaneen neuvotteluihin.

2.1. Yleiset

EY:n laajentumista ohjaavana perusperiaatteena on, että Euroopan yhteisön perusasiakirjat ja niihin tehdyt muutokset sekä täydennykset sitovat automaattisesti uusia jäsenmaita. Tämä periaate ei kuitenkaan ole ehdoton, sillä säännöistä on väliaikaisesti mahdollista poiketa siirtymäkauden aikana. Poikkeusjärjestelyistä ja niiden yksityiskohtaisesta toteuttamisesta käydään jäsenhakijoiden kanssa neuvotteluja ennen varsinaista liittymistä.³ Uudet jäsenmaat sitoutuvat kuitenkin alusta alkaen EY:n pitkän aikavälin kehitystavoitteisiin.

EY-jäsenyysneuvotteluiden avajaiskokouksessa 30 kesäkuuta 1970 kolme neljästä jäsenhakijasta hyväksyi ehdoita EY:n neuvottelulähtökohdan: Irlanti, Iso-Britannia ja Tanska. Norjan hallitus kommentoi sitä vastoin EY:n neuvotteluuehtoa "sopivana lähtökohtana laajentuneelle eurooppalaiselle yhteistyölle",⁴ mutta ei suostunut suoraanaisesti hyväksymään sitä. EY:n vaatiessa tarkennusta asiaan Norja ilmaisi pro-eurooppalaisen kantansa kahdeksan kuukautta myöhemmin 30 maaliskuuta 1971.

Jäsenyyshakijoista Iso-Britannia oli muita hieman arvovaltaisemmassa neuvotteluasemassa. Sen neuvotteluratkaisun kohtalosta riippui liittyisivätkö Norja, Irlanti ja Tanska Euroopan yhteisöön.⁵ Jäsenhakijoiden neuvotteluja käytiin kuitenkin samanaikaisesti nk. rinnakkaisperiaatteen mukaan. Tämän taustalla oli pyrkimys saavuttaa mahdollisimman yhdenmukaiset neuvotteluratkaisut ristiriitojen välttämiseksi.

³ Kts. "The 7th General Report of the EC (1973)", chapter I, "The Enlargement of the Communities".

⁴ Underdal (1972), ss. 18-19.

⁵ Jansen-De Vree (1988), s. 322.

Yhdenmukaisten neuvotteluratkaisujen periaate oli taakka Norjan ja EY:n välisissä neuvotteluissa. EY:n toivoessa tämän periaatteen helpottavan neuvotteluprosessin etenemistä Norjan neuvottelupanos merkitsi käytännössä samaisen periaatteen murtamista. Edellyttäessään erityiskohtelua maataloudelleen ja kalastukselleen jäi Norjan taholta kompromisseille vähän sijaa.

Neuvotteluja aloitettaessa oli EY:n ja jäsenyyttä hakevien valtioiden kesken sovittu, että lopullisten neuvotteluratkaisujen hyväksyminen edellyttäisi myös jäseniksi pyrkivien valtioiden hyväksymisen. Näin ollen jokainen jäsenhakija oli monenkeskisesti paitsi virallisessa neuvottelusuhteessa Euroopan yhteisöön myös epävirallisemmassa "lobbaussuhteessa" kolmeen muuhun hakijavaltioon.⁶

Neuvotteluosapuolten intressien monimuotoisuutta lisäsi omalta osaltaan EY, jota neuvotteluissa poikkeuksellisesti edusti yhteisön ministerineuvosto. EY:ssä komissio on se elin, joka ministerineuvoston valtuuttamalla mandaatilla neuvottelee uusien jäsenten liittymiseshdoista. Komission alkuperäisen ehdotuksen mukaan neuvottelut oli tarkoitus viedä läpi kahdessa vaiheessa: ensin komissio olisi ministerineuvoston mandaatilla neuvotellut niistä aloista, joilla EY:llä oli yhteiset markkinajärjestelyt. Seuraavassa vaiheessa ministerineuvosto olisi käsitellyt hankalampia poliittisia ja institutionaalisia kysymyksiä.

Ranska ei kuitenkaan voinut hyväksyä tällaista ratkaisua. Se epäili kansallisten vaikutusmahdollisuuksien jäävän marginaaliseksi lopullisten neuvotteluratkaisuiden muotoutumisessa. EY:n puolelta neuvotteluja kävi siten ministerineuvosto, joka koostui kuuden perustajajäsenvaltion hallitusten edustajista. Komission tehtäväksi jäi lähinnä välittäjän rooli EY:n ja jäsenhakijoiden välillä.

Jälkeenpäin on esitetty arvioita, että EY:n neuvotteludelegaation koostumus kuuden kansallisen hallituksen edustajista jossain määrin olisi vienyt pohjaa EY:n yhteiseltä neuvottelukannan koheesiolta. Tämä olisi ilmennyt mm. pinnallisena paneutumisena jäsenhakijoiden ongelmallisiksi nähtyihin neuvottelukysymyksiin. Kokouksissa neuvotteluratkaisujen viimeistely olisi myös tästä johtuen jätetty pelkkien valmiiden selvitysten ja esitysten vaihtamisen varaan osapuolten kesken.⁷ Valtioiden muodostamassa koalitiossa on olemassa riski, että kansalliset intressit nousevat etusijalle vaikeuttaen kompromissien löytymistä. Toisaalta on muistettava, että komissiota olisi yhtä lailla sitonut EY:n Rooman perusasiakirja, joka kieltää yksittäisille jäsenmaille myönnettyt pysyvät poikkeusjärjestelyt.

⁶ Underdal (1972), s. 24.

⁷ Underdal (1972), s. 26-27.

2.2. Maatalous

EY:n yhteinen maatalouspolitiikka otettiin käyttöön vuonna 1962. Kuusi vuotta myöhemmin astuivat voimaan yhteiset markkinajärjestelyt, jotka koskivat tärkeimpiä maataloustuotteita kuten lihaa ja maitoa.

Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteena oli muun muassa tasapainottaa yhteisön maatalousmarkkinoita ja turvata maanviljelijöiden elintaso. Markkinoita säädeltiin yhteisillä tavoite- ja interventiohinnoilla, joista jälkimmäiset johtivat EY:n tukioistoihin.

EY:n maatalouspolitiikan noudattaminen oli olennainen liittymisehto, johon EY oli valmis myöntämään siirtymäaika. Siirtymäkauden jälkeen uusien jäsenmaiden olisi kuitenkin ehdoitta sovellettava EY:n maatalouspolitiikkaa määräyksiä.

Jäsenhakijoiden neuvottelulähtökohdista erityisesti Norjan lähtökohta oli EY:lle hankala, sillä Norja vaati erityisjärjestelyjä maataloudelleen. Viitaten maataloutensa ongelmiin, joita olivat muun muassa EY:tä korkeampi hintataso, EY-jäsenyyden tuomat alenemispaineet maataloustuloon sekä syrjäseutujen maatalouteen liittyvät asutus- ja aluepoliittiset tekijät Norja ei tyytynyt pelkkiin siirtymäkauden järjestelyihin.

Irlanti oli tässä suhteessa huomattavasti helpompi neuvotteluosapuoli. Jäsenyyden seurauksena irlantilaiset maanviljelijät saivat maataloustuotteistaan korkeamman hinnan viennin suuntautuessa Ison-Britannian alhaisemman hintatason markkinoilta EY:n yhteisille markkinoille.⁸ Riippuvuus Isosta-Britanniasta hiipuikin jäsenyyden ensimmäisenä vuosikymmenenä. Vuonna 1972 Irlannin kokonaisviennistä 61 prosenttia suuntautui Isoon-Britanniaan. Kymmenen vuotta myöhemmin vastaava prosenttiluku oli laskenut 37 prosenttiin. Ottaen huomioon, että runsas neljännes Irlannin koko työvoimasta työskenteli maatalouden parissa 1970-luvun alussa, on selvää että EY-jäsenyyden kannatus oli laaja.

2.3. Kalastus

Kalastuksen keskeinen sija jäsenneuvotteluissa selittyy jäsenhakijavaltioiden välisestä intressiristiriidasta. Iso-Britannia, kuten myös Tanska ja Irlanti olivat merikalastusvaltioita, kun taas Norja oli rannikkokalastusvaltio.

⁸ Irlannin maatalouden siirtymäkauden päätyttyä (1973-78) hintojen nousu oli itse asiassa ennakoitua suurempi. Maanviljelijöiden ansiotason nousuun ei mainittavasti vaikuttanut edes vuoden 1973 öljykriisi, jonka seurauksena tuotantopanokset kallistuivat. Kts. Conway (1991), ss. 52-53.

Ristiriidan taustalla oli vuonna 1964 hyväksytty nk. "Lontoon konventio", jonka aloitteentekijänä oli Iso-Britannia. Konvention allekirjoittivat myös Tanska, Irlanti ja kaikki EY:n alkuperäiset kuusi jäsenmaata. Merikalastusvaltioilla oli sopimuksen puitteissa oikeus kalastaa rannikkokalastusvaltioiden vesillä 6 - 12 meripeninkulman (väliin jäävän alueen) sisäpuolella. Tämän edellytyksenä oli kuitenkin, että merikalastusvaltiot olivat perinteisesti kalastaneet näillä alueilla ja olivat siten riippuvaisia niistä. Norjalle tarjottiin myös mahdollisuus liittyä sopimusosapuoleksi, josta se kuitenkin kieltäytyi.

EY:llä ei ollut Lontoon konvention ohella omaa yhteistä kalastuspolitiikkaa 1960-luvulla. EY-jäsenyysneuvotteluiden lähtökohdaksi konventio oli kuitenkin ongelmallinen. Tämä ilmenee mm. siitä, että EY jäsenneuvotteluiden alkaessa 30 kesäkuuta 1970 samana päivänä hyväksyi omat tavoitteet ja periaatteet yhteiselle kalastuspolitiikalle.

Kalastuspolitiikka muodostui yhteisistä markkinajärjestelyistä, joilla pyrittiin yhtenäistämään laatustandardeja ja hintoja. Toisaalta rakennepolitiikan tavoitteena oli muun muassa kalastuselinkeinon tuottavuuden parantaminen ja kalastuksesta toimeentulonsa saavan väestön elintason kohentaminen. Rakennepolitiikan kysymyksiin kuului myös kalastusoikeudet eli jäsenmaiden kalavesien laajuuden määrittäminen.⁹

Yhteisen kalastuspolitiikan pohjalta EY pyrki jäsenneuvotteluissa sopimaan jäsenhakijoiden kanssa kalastusoikeuksista ja markkinajärjestelyistä. Kalastuskysymysten ratkaisemisessa jäsenhakijoiden mielipiteillä oli paljon painoa. Lopullisen ratkaisun hyväksyminenhan edellytti myös uusien jäsenmaiden puoltavan kannan. Irlannin osalta pääkysymys liittyi lähinnä kalastusoikeuksiin, koska Irlannin rannikkovedet olivat kalarikkaita ja EY:n vastavuoroisuusperiaatteen soveltaminen heti liittymisen jälkeen olisi avannut kalavedet ulkomaisille kalastajille.

Norja näki kalastuksen ongelmallisempana neuvottelukysymyksenä. Se taipui kuitenkin yllättävän kitkattomasti EY:n sanelemiin neuvottelulähtökohtiin. Eräiden arvioiden mukaan Norjan yhteistyöhalukkuus olisi johtunut EY:n kalastuspolitiikan sisällön epämääräisyydestä, mikä johtui käytännön kokemuksen puutteesta. Näin ollen Norja katsoi, että sillä oli hyvät mahdollisuudet täydentää neuvotteluratkaisuja myöhemminkin. Vaikka norjalaiskalastajien ammattiliitto (Norges Fiskarlag) vaati kansallisten kalavesien säilyttämistä täydellisen suvereenisina, Norjan hallitus pysyi

⁹ Dynna (1972), s. 33.

EY:n lähtökohtia myötäilevässä kannassa. Norjan kalastusneuvotteluiden lähtökohta olisi toki voitu valita toisinkin.¹⁰

---

¹⁰ Norja olisi voinut vaatia neuvotteluja Lontoon konvention pohjalta, jonka EY ja muut jäsenhakijat olivat jo hyväksyneet. Toinen vaihtoehto olisi ollut norjalaiskalastajien ammattiliiton vaatimus kalavesien täydellisestä suvereniteetista. Kolmas eli EY:n neuvottelulähtökohta ja sen myötä ehto mm. vastavuoroisuudesta valittiin kuitenkin Norjankin lähtökohdaksi. Kts. Dynna (1972), ss. 37-38.

3. MAATALOUS

Irlanti oli 1970-luvun alussa huomattavasti maatalousvaltaisempi valtio kuin Norja. Irlannin koko työvoimasta peräti 27 prosenttia työskenteli maataloudessa, vastaavan osuuden ollessa Norjassa noin 12 prosenttia ja EY:n kuudessa alkuperäisessä jäsenvaltiossa keskimäärin noin 9 prosenttia. Irlannin korkeasta maatalouden työvoimaosuudesta on pääteltävissä, että maatalouden työvoimasta oli ylitarjontaa.¹¹

Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta oli Irlannissa noin 10 prosenttia. Norjassa osuus oli noin 4 prosenttia. Irlannin kokonaispinta-alasta 83 prosenttia oli maatalouden käytössä, Norjassa ainoastaan 3 prosenttia.

Taulukko 1. Norjan ja Irlannin maatalouden bruttokansantuote- ja työvoimaosuudet ja maatalousmaan osuus kokonaispinta-alasta 1970-luvun alussa, %

	Norja	Irlanti
Bkt-osuus	4	10
Työvoimaosuus	12	27
Maatalousmaan osuus	3	83

Lähteet: Brunt 1988.

Eurostat, Revue 1970 - 79. Luxembourg 1981.

Memorandum om norsk landbruk, 1970.

Maatilojen kokorakenne oli kustannusnäkökohdista katsoen epäedullinen Norjassa, jossa yli puolet kaikista tiloista oli alle 5 hehtaaria. Irlannissa tilakoko oli jakaantunut tasaisemmin eri suuruusluokkiin. Suurimpia yli 50 hehtaarin maatiloja oli kuitenkin Irlannissakin suhteellisesti vähän eli reilusti alle 10 prosenttia.

¹¹ Brunt 1988, s. 100.

Taulukko 2. Maataloustilojen kokorakenne Norjassa ja Irlannissa 1970-luvun alussa, % kaikista maatiloista

	1- <5ha	5- <10ha	10- <20ha	20- <50ha	50ha-
Norja	57	27	12	3	1
Irlanti	20	21	31	22	6

Lähteet: Eurostat, Revue 1970 - 79. Luxembourg 1981.
Vedlegg til memorandum om norsk landbruk.

Kotieläintuotanto oli sekä Norjassa että Irlannissa tärkein maatalouden tuotantosuunta. Vuonna 1970 maatalouden bruttotuloista yli kaksi kolmasosaa oli Norjassa peräisin kotieläintuotannosta, josta maidon osuus oli tärkein yli puolella tiloista. Pieni kasvintuotanto selittyy viljelylle sopivien maatalousalueiden vähäisyydestä. Irlannissa erityisesti naudanlihan tuotanto oli tärkein yksittäinen tuotantoala, joka vastasi noin kolmanneksesta maatalouden bkt-arvosta vuonna 1972.

Kotimaisella tuotannolla pystyttiin Norjassa kotimainen kysyntä tyydyttämään ainoastaan osittain. Norja olikin pitkälle riippuvainen maataloustuonnista. Norjalaisväestön ravinnontarpeesta kotimaan tuotannolla katettiin noin 40 prosenttia, loput tuonnilla. Esimerkiksi leipävilja, jonka omavaraisuusaste Norjassa oli 1 prosenttia, tuotiin kokonaan ulkomailta. EY:ssä Norja olisi ollut maataloustuotteiden nettotuoja.

Irlannin lähtöasetelma oli tässä suhteessa toinen. EY:ssä Irlanti oli maataloustuotteiden nettoviejä. Irlannin omavaraisuus olikin eri tasolla kuin Norjassa. Tämä koski muun muassa Irlannin tärkeintä maatalouden vientituotetta lihaa, jonka tuotanto oli Irlannissa yli kaksinkertainen kotimaan tarpeeseen nähden.

Taulukko 3. Eräiden maataloustuotteiden omavaraisuusaste Norjassa ja Irlannissa 1970-luvun alussa, %

Maataloustuote	Norja	Irlanti
Vilja	1	77
Peruna	94	105
Sokeri	0	107
Vihannekset	87	134
Hedelmät	37*	27
Maito	100	..
Voi	95	..
Juusto	154	..
Liha(pl.sianliha)	99	236
Sianliha	96	158
Kananmunat	98	100

* Ml. marjat.

Lähteet: Eurostat, Revue 1970 - 79. Luxembourg 1981.

Vedlegg til memorandum om norsk landbruk.

3.1. Norjan maatalousneuvottelut

Kun Norja esitti muistionsa maataloutensa ongelmista 30 marraskuuta 1970, kului lähes vuosi ennen kuin EY tunnusti ne.¹² Tunnustusta edelsi Norjan EY:lle esittämä maatalouden ratkaisuehdotus,¹³ johon EY vastasi omalla vastaehdotuksellaan joulukuussa 1971.

3.1.1. Norjan ja EY:n ratkaisuehdotukset

Norjan ratkaisuehdotukset

Maatalouden ratkaisuehdotusten perusteluissa Norja viittasi näkökohtiin, jotka liittyivät maataloustuotannon omavaraisuuteen, maanviljelijöiden tulotasoon, asutus- ja aluepoliittisiin tekijöihin sekä luonnonolosuhteisiin.

a. Omavaraisuus; Pääosa Norjan maataloustuotteiden kysynnästä katettiin tuonnilla. Ainoastaan noin 40 prosenttia Norjan väestön ravintotarpeesta ja 30 prosenttia kasvi-

¹² EY tunnusti Norjan maatalouden erityisongelmat 21 lokakuuta 1971.

¹³ Ehdotus jätettiin EY:lle kesäkuussa 1971.

tuotannon kysynnästä pystyttiin tyydyttämään kotimaisella tuotannolla, loput tuotiin ulkomailta. Esimerkiksi sokerin, leipäviljan, sitrushedelmien ja viinin kotimaisen kysynnän turvaaminen oli kokonaan tuonnin varassa.

Omavaraisuuden ylläpitäminen oli Norjalle tärkeää. Laajennetun EY:n maatalouden kokonaistuotannosta Norjan maatalouden osuus olisi ollut marginaalinen eli noin puoli prosenttia. Omavaraisuustason säilyttämistä vaadittiin ainoastaan erälle maataloustuotteille, joista tärkein oli maito. Tämä selittyy luonnollisesti siitä, että maidon tuotanto oli Norjassa maatalouden tärkein päätuotantosuunta.

b. Tulot; EY:n maatalouspolitiikan markkinajärjestelyihin siirtymisen seurauksena maatalouden tulotaso olisi Norjassa laskenut arviolta yli 50 prosentilla.¹⁴ EY:ssä tuottajahinnat olivat alhaisemmalla tasolla kuin Norjassa, jossa myös valtion maataloudelle myöntävä tuki oli huomattava. Yksinomaan hintatukea maksettiin Norjassa valtion budjetista noin neljännes maatalouden bruttotuloista. EY-jäsenyyden myötä tämä tuki olisi pitänyt lakkauttaa.

c. Maatalouden asutus- ja aluepoliittiset tekijät; Ratkaisuehdotustensa perusteluissa Norja viittasi myös maatalouden asutus- ja aluepoliittisiin tekijöihin. Syrjäseuduilla paikallisväestön ainoana toimeentulolähteenä oli usein maatalous. Koska vaihtoehtoisia toimeentulomuotoja oli vaikea luoda näille alueille, näki Norja lisätukien ylläpitämisen tärkeänä.¹⁵ Tukea haluttiin erityisesti laakso-, vuoristo-, rannikko- ja vuonoseutujen sekä Pohjois-Norjan maataloudelle.

d. Luonnonolosuhteet; Ehdotettujen erityistukitoimenpiteitten perussyynä oli ennen kaikkea epäsuotuisat tuotanto-olosuhteet. Hankala ilmasto, suuret etäisyydet ja vaikeahkot luonnonolosuhteet vaihtelevine maapinnan korkeuseroineen vaikeuttivat maataloustuotantoa ja heikensivät norjalaisviljelijöiden kilpailukykyä yhteisömaihin verrattuna. Vaikeat tuotanto-olosuhteet olivat pysyviä. Niille Norja toivoi saavansa tunnustusta EY:ltä. Lähes vuoden viivyttelyn jälkeen EY lopulta tunnusti Norjan maatalouden ongelmat.

Pysyvästi vaikeitten luonnonolosuhteitten takia Norja ei voinut tyytyä väliaikaisiin siirtymäjärjestelyihin. Niillä ei olisi kyetty ratkaisemaan maatalouden perusongelmia. Näin ollen Norja vaati, että EY myöntäisi Norjalle oikeuden pysyviin erityisjärjestelyihin, jotka voisivat sisältää maatalouspolitiikan keinovalikoiman ulkopuolella olevia tukitoimenpiteitä.¹⁶

Maatalouden tukijärjestelyiden tarkoituksena oli turvata Norjan maatalousväestön tulo- ja elintaso. Samalla pyrittiin ottamaan huomioon asutus- ja aluepoliittisia näkö-

¹⁴ Tulojen arvioitiin laskevan jopa 58 prosenttia entiseen tasoon nähden. Kts. esim. Economic Consequences for Norwegian Agriculture. Annex.

¹⁵ EY:n epäsuotuisten alueiden maataloustuki otettiin käyttöön vasta vuonna 1975.

¹⁶ Tällä tarkoitettiin lähinnä hintatukea.

kohtia. Erityisjärjestelyjä vaadittiin ainoastaan osalle EY:n maatalouspolitiikan piiriin kuuluvia maataloustuotteita. Muiden osalta Norja noudattaisi ehdoitta EY:n maatalouspolitiikan edellyttämiä järjestelyjä. Tukitoimenpiteitä ehdotettiin seuraaville maataloustuotteille:

- maito; Maidolle ehdotettiin yleistä hintatukea, tuottajalle maksettavaa rahtitukea, jonka myöntämisperusteena oli meijereille viedyn maidon kuljetuskustannukset, mutta myös ylituotantoalueelta alituotantoalueelle viedyn maidon kuljetuskustannukset. Tukea haluttiin erityisesti syrjäseutujen maanviljelijöille vuoristo-, laakso-, vuono-, ja rannikkoseuduilla sekä Pohjois-Norjassa.

Perusteluissaan maidon omavaraisuuden säilyttämiseksi Norja korosti maidon tuotannon merkitystä kotimaisen kulutuksen turvaamisessa. Maidon kokonaistuotannosta 50 - 60 prosenttia meni kulutusmaidon kysynnän tyydyttämiseen. Vaikka maidon omavaraisuusaste oli 100 eli Norja oli täysin omavarainen, saattoi maidosta kuitenkin aika ajoin olla sesonkivaihteluista johtuen pulaa erityisesti Pohjois-Norjassa. Maidon hintatuen perusteluissa Norja viittasi EY:n tuottajahintojen vaikutuksiin Norjan vastaavaan hintatasoon. Jäsenyyden seurauksena maidon tuottajahinnat olisivat pudonneet arviolta kolmanneksen.

- Naudan-, sian- ja lampaanliha: Jäsenyyttä edeltävä Norjassa käytössä ollut rahtituki haluttiin naudan-, sian- ja lampaanlihan osalta säilyttää. Tukea maksettiin tuottajalle tietyn enimmäisrajan ylittävistä kuljetuskustannuksista, jotka aiheutuivat teurastamoille kuljetetusta lihasta. Rahtitukea myönnettiin myös yli- ja alituotantoalueiden välillä aiheutuvien kuljetuskustannusten perusteella.
- Sianliha, kananmunat ja lampaanliha: Näille tuotantosunnille vaadittiin tukea erityisesti pientilojen tuotantokustannusten helpottamiseksi. Norjassa pientilat olivat yleensä suuntautuneet näille tuotantoaloille. Tukitoimenpiteillä olisi pientilojen kilpailukykyä pyritty kohentamaan.
- Vilja: Norjassa viljan viljely oli vähäistä. Ohraa ja kauraa viljeltiin pienessä mittakaavassa lähinnä rehuksi. Suurin osa viljasta tuotiin kuitenkin ulkomailta kuten leipävilja. Ratkaisuehdotus liittyi viljan markkinajärjestelyihin kotimaisilla markkinoilla. Norjan valtiolla oli monopoli viljan markkinoimisessa, mikä haluttiin säilyttää.
- Peruna: Teollisuusperunan tuotannolle vaadittiin hintatukea. Perunan kokonaiskysynnästä teollisuus muodosti huomattavan osan. Näin ollen teollisuuden kysyntä vaikutti kotimaisilla markkinoilla perunan, mikä vuoden sesongista riippuen saattoi vaihdella. Tästä johtuen hintatuki oli Norjan mielestä perusteltu.
- Hedelmät ja marjat: Hedelmille ja marjoille ehdotettuja tukitoimenpiteitä Norja ei määritellyt tarkemmin ratkaisuehdotuksessaan. Näiden maataloustuotteiden tuotanto oli keskeinen toimeentulolähde erityisesti Länsi-Norjan rannikkoseu-

duilla. Hedelmä- ja marjatuotannon merkitys selittyi siitä, että esimerkiksi rannikon vuonoseuduilla vaihtoehtoisia toimeentulomuotoja ei juurikaan ollut. Näin ollen hedelmä- ja marjatuotannolla oli suhteellisen suuri työllistävä merkitys monella syrjäseudulla. Näiden elinkeinojen alue- ja asutuspoliittinen merkitys oli myös huomattava.

Hedelmä- ja marjatuotantoon liittyvä epäedullinen tekijä oli Norjassa myöhään alkanut lyhyt tuotantokausi. Verrattuna EY:n maihin norjalaisviljelijät eivät tästä johtuen päässeet hyödyntämään alkusesongin korkeampaa hintatasoa. Tukitoimenpiteillä, joista kysymykseen todennäköisesti olisivat tulleet hinta- ja rahtituki, Norja toivoi EY:n suostuvan kompensatioihin.

EY:n ratkaisuehdotukset

Tunnustettuaan Norjan maatalouden erityisongelmat lokakuussa 1971 EY esitti oman ratkaisuehdotuksensa kaksi kuukautta myöhemmin.¹⁷

EY:n ratkaisuehdotuksessa korostettiin, että Norjan tukijärjestelmä ei saanut estää yhteisen maatalouspolitiikan toimintaa ja sen päämäärien toteutumista laajennetun yhteisön alueella. Erityisjärjestelyjä oli myös sovellettava yhdessä liittymisasiakirjan säädösten kanssa. Näin ollen erityisjärjestelyt eivät korvaisi kokonaan liittymissopimuksen sääntöjä, vaan olisi niitä pääosin täydentäviä.

Rahtitukeen EY suhtautui periaatteessa myönteisesti. Tukea tuli kuitenkin soveltaa liittymisasiakirjan puitteissa.

EY näki myös hyväksyttävänä yleisen tukijärjestelmän, jonka tarkoituksena oli Norjan maanviljelijöiden elintason turvaaminen. Tukimuotojen valikoimalle asetettiin kuitenkin rajoituksia. Ne eivät voineet sisältää tuotantosidonnaista hintatukea.

Tämä merkitsi sitä, että liittyessään EY:öön Norjan olisi uudistettava kansallinen maataloustukijärjestelmänsä ainakin hintatuen osalta. Uudet tukitoimenpiteet olisivat alueellisesti ja tilakohtaisesti eriteltyjä ja niitä sovellettaisiin tuotantosuunnittain.

Maidon omavaraisuusasteen ylläpitämisen ennallaan EY näki mahdollisena. Norja saisi ryhtyä EY:n valvonnassa sellaisiin toimenpiteisiin, joilla maidon tarjonta voitiin turvata. Näiden toimenpiteiden todettiin voivan sisältää subventioita, joita ehdotuksessa ei tarkennettu.

Mikäli EY:n oma maatalouspolitiikka myöhemmässä vaiheessa paremmin olisi ratkaissut Norjan maatalousongelmat, olisi se tarpeellisilta osin voinut syrjäyttää Norjan erityisjärjestelyt. EY halusi säännöllisin ajoin myös tarkistaa ja valvoa Norjan maatalouden erityisjärjestelyiden perusteita ja tarpeellisuutta.

¹⁷ EY esitti ratkaisuehdotuksensa Norjan maatalousongelman ratkaisemiseksi 12.12.1971. "EF's forslag til Protokoll vedrørende norsk jordbruk", 1971.

Verrattuna Norjan ehdotukseen oli eräitä kohtia EY:n vastaehdotuksesta karsittu pois. Merkittävin oli hintatuen poissulkeminen yleisen tukijärjestelmän valikoimasta. Lopullinen neuvotteluratkaisu muistuttaa huomattavan paljon EY:n ehdottamaa ratkaisua.

3.1.2. Neuvotteluratkaisut

Norjan maatalouden erityisjärjestelyt kattoivat ainoastaan osan EY:n maatalouspolitiikan piiriin kuuluvista maataloustuotteista: maito, naudanliha, sianliha, siipikarja, peruna ja puutarhatuotteet. Muiden tuotteiden osalta lukuun ottamatta lampaanlihaa ja viljaa,¹⁸ Norja oli jo neuvotteluvaiheessa ehdoitta hyväksynyt yhteisen maatalouspolitiikan järjestelyt.

Norjan lopulliset tukijärjestelyt koostuivat lähinnä erilaisista siirtymäajoista joista pisin, joka koski perunan tuontisuojaan purkamista, ulottui vuoden 1977 loppuun. Toisaalta järjestelyt liittyivät tukijärjestelmän luomiseen maanviljelijöiden tulotason turvaamiseksi. Hintatuen käyttö oli kuitenkin yksiselitteisesti suljettu pois. Tukimuodoissa tuli huomioida alueellisia ja tilakohtaisia tuotantoeroja.

Norjassa sovellettiin ennen EY:n laajentumista yleistä tukijärjestelmää, joka suurelta osin perustui hintatukeen. Neuvotteluratkaisussa Norjalle myönnettiin oikeus siirtymäajan puitteissa säilyttää ennen liittymistä käytössä olleet hintatuet vuoden 1975 loppuun saakka. Hintatukia tuli alentaa määrällä, joka vastasi markkinahintojen kohoamisesta johtuvaa Norjan ja EY:n hintatason lähentymistä.

Yleisen tukijärjestelmän ja rahtituen voimassaoloaika ei täsmennetty maatalousprotokollassa. Rahtituen myöntämisperusteena oli pitkät etäisyydet syrjäseutujen tuotantoalueelta markkina-alueille. Maitohuollon turvaamiseen liittyvissä toimenpiteissä ei liioin ollut mainintaa määräajoista. Tämän voi tulkita siten, että nämä tukitoimenpiteet olisivat olleet voimassa "kunnes toisin päätetään".

Maatalousprotokollan viimeinen artikla liittyikin EY:n omaan rooliin poikkeusjärjestelyiden valvonnassa. Yhteisön elimet tulisivat säännöllisin ajoin arvioimaan Norjassa sovellettavien poikkeussäädösten olosuhteita ja yksityiskohtia.

Mikäli EY:n maatalouspolitiikan tulevassa kehityksessä olisi tapahtunut muutoksia, jotka paremmin olisivat pystyneet ratkaisemaan Norjan maatalouden ongelmat, olisi poikkeusjärjestelyjä saanut korvata yhteisön järjestelyillä. Pöytäkirjan kymmenes

¹⁸ Norja esitti neuvotteluissa, että lampaanlihan tuotannolle tulisi myöntää rahtitukea. Viljalle ehdotettiin, että sen markkinajärjestelyt olisi säilytetty valtion viljamonopolin hallinnassa. Päätösasiakirjaan näitä ratkaisuehdotuksia ei kuitenkaan hyväksytty.

artikla huomioi tilanteen, jossa Norjan EY-neuvotteluissa saavuttamat erityisjärjestelyt olisivat yhteiseen maatalouspolitiikkaan nähden olleet epäedullisemmat.

Tuotekohtaisesti eriteltynä Norjan poikkeusjärjestelyt olivat lyhyesti seuraavat:

a. Sianliha-, kananmuna- ja siipikarjatuotteet: Näiden tuotteiden tuontisuoja purettaisiin asteittain kolmessa eri vaiheessa, jonka jälkeen Norjan tuonnissa käyttämä tasaussumma kokonaan poistettaisiin 1 marraskuuta 1976. Näin ollen Norja olisi purkanut tuontisuojaansa sianlihan osalta runsaan vuoden nopeammassa tahdissa kuin liittymissopimuksessa määrättiin.¹⁹ Siirtymäajan jälkeen astuisivat yhteisön maataloussäädökset täysimääräisesti voimaan.

b. Puutarhasektori ja perunat: Norjalla oli siirtymäkauden aikana vuoden 1977 loppuun saakka oikeus korvata määrälliset tuontirajoitukset vähimmäishintajärjestelmällä. Liittymisen aikoihin vallinnut puutarhasektorin tuotteiden ja perunoiden hintataso olisi näin ollen säilynyt ennallaan. Tasausmaksuja sai käyttää jatkossakin, mikäli tuonti edellä mainittujen tuotteiden kohdalla alitti vastaavan vähimmäishinnan Norjan markkinoilla. Vähimmäishintajärjestelyiden avulla Norja pystyi turvaamaan, että puutarhatuotteita ja perunaa ei ulkomailta saanut tuoda "dumpattavaksi" kotimaisille markkinoille.

c. Maidon tuotanto: Maidon tuotannossa oli pääkysymyksenä kotimainen omavaraisuus. Maidon kotimainen kulutus oli korkea, mikä haluttiin turvata omalla tuotannolla.

Maidonhuollon turvaamiseksi saatiin Norjassa soveltaa sellaisia toimenpiteitä, joilla voitaisiin turvata väestön kulutusmaidon kysyntä. Toimenpiteistä oli määrä päättää myöhemmin EY:n ministerineuvostossa.

3.1.3. Arviot EY:n maatalouspolitiikan taloudellisista vaikutuksista

Siirtyminen EY:n yhteisen maatalouspolitiikan markkinajärjestelyihin olisi ilman siirtymäjärjestelyjä merkinnyt huomattavia muutospaineita Norjan maataloudelle. Eräiden arvioiden mukaan Norjan maatalouden kokonaistulot olisivat pienentyneet 58 prosentilla jäsenyyttä edeltävään tasoon nähden.

Jäsenyyden vaikutuksista tehdyissä laskelmissa on liittymistä edeltävässä hintatasossa Norjassa huomioitu erilaiset tukimuodot kuten hinta-, kuljetus-, lannoite- ja rehutuet. Yksistään hintatuen osuus maatalouden kokonaisbruttotuloista oli noin neljännes. Vertailukohteina käytetyt EY:n tuottajahinnat olivat vuosien 1970 - 72 nk. kynnys-hintoja (threshold price) eli eräänlaisia interventiohintoja tai markkinoiden minimihintoja.

¹⁹ Accession Treaty, article 59, jossa siirtymäajaksi on määrätty 1 tammikuuta 1978.

Hintaero Norjan ja EY:n välillä oli huomattava lähes kaikkien vertailuun mukaan otettujen maataloustuotteiden kohdalla, lukuun ottamatta eräitä kotieläintuotteita. Naudan-, vasikan- ja lampaanlihan tuottajahinnat olivat niitä harvoja tuotteita, joiden hintataso oli Norjassa alhaisempi. Vaikutukset viljan hintaan olisivat merkinneet tuontihintojen laskua, koska Norja oli lähes kokonaan riippuvainen tuontiviljasta. Kotitalouksien käyttöön tarkoitetun viljan omavaraisuusaste oli Norjassa yksi,²⁰ kun luku 100 vastaa täydellistä omavaraisuutta.

Suurimmat hintamuutokset oli kuitenkin odotettavissa perunan ja maidon tuottajahintoihin. Nämä maataloustuotteet esiintyivätkin lopullisessa neuvotteluratkaisussa. Perunan hinta olisi EY:n markkinajärjestelyiden seurauksena laskenut noin 40 prosentilla ja maidon yli 30 prosentilla. Vihannesten ja hedelmien hinnat olisivat laskeneet noin neljänneksellä, marjojen noin 30 prosentilla. Sianlihan ja kananmunien tuottajahintoihin olisi myös kohdistunut alenemispaineita.

Laskelmien mukaan tulotason alenemisesta olisi 83 prosenttia johtunut tuottajahintojen alenemisesta ja 17 prosenttia erilaisten subventioiden, lähinnä hintatuen, lakkauttamisesta.²¹

---

²⁰ "Economic Consequences for Norwegian Agriculture of an Application of the Common Agricultural Policy", Annex, taulukko 9.

²¹ "Economic Consequences for Norwegian Agriculture of an Application of the Common Agricultural Policy", s. 8.

Taulukko 4. EY:n maatalouspolitiikan hintavaikutukset eräisiin maataloustuotteisiin Norjassa, %

Maataloustuote	Hintavaikutus
Vehnä	-37
Ruis	-29
Ohra	-33
Kaura	-28
Maito	-32
Sianliha	-8
Naudanliha	+3
Vasikanliha	+15
Lampaanliha	+14
Kanamunat	-22
Maatalouden kokonaistulot	-58

Lähde: Economic Consequences for Norwegian Agriculture of an Application of the Common Agricultural Policy", Annex, s. 8.

3.2. Irlannin maatalousneuvottelut

Uusien EY:n jäsenmaiden liittymissopimuksen allekirjoittamistilaisuudessa 22 tammikuuta 1972 Irlannin ulkoministeri Hillery totesi, että maatalouden siirtymäkauden tarpeellisuudesta huolimatta EY:n yhteinen maatalouspolitiikka ei sellaisenaan ollut Irlannille ongelmallinen. Varaukseton suhtautuminen tuli esille jo jäsenyysneuvotteluiden avauskokouksessa, jossa Irlanti selkeimmin hyväksyi EY:n neuvottelulähtökohdan.²²

Irlannin maatalouden siirtymäkaudeksi määrättiin viisi vuotta eli vuoden 1977 loppuun saakka. Maatalouden siirtymäajan ehdot voidaan eritellä seuraavasti:

a. Yleisehdot (artiklat 50-64): Nämä ehdot käsittelivät mm. maataloushintojen lähentymistä EY:n tasolle, maatalouskaupan korvausmaksujärjestelmää, tullien ja muiden maatalouskaupan esteiden purkamista sekä Irlannin ja Ison-Britannian vapaakauppaa.

b. Erityisehdot (artiklat 65-97)²³: Nämä käsittelivät väliaikaisia poikkeusjärjestelyjä maataloustuotteille, jotka kuuluivat EY:n yhteisen maatalouspolitiikan markkinajärjestelyiden piiriin. Maataloustuotteet olivat: hedelmät ja vihannekset, viini, öljysie-

²² Underdal 1972, s. 18.

²³ Eivät olleet luonteeltaan "poikkeus-tai erityisjärjestelyjä" kuten Norjan kohdalla.

men, vilja, sianliha, kananmunat, siipikarja, riisi, sokeri, maito ja maitotuotteet, naudan- ja vasikanliha sekä hedelmä- ja vihannesjalosteet.

c. Muut ehdot (artiklat 104-106)²⁴: Muut ehdot liittyivät kotieläintuotannon terveysmääräyksiin. Irlannilla oli viiden vuoden siirtymäkauden aikana oikeus EY:n määräyksistä poiketen jatkaa kansallisten säädöstensä soveltamista.

3.2.1. Neuvotteluratkaisut

Yleisehdot

Maataloushintojen sopeuttaminen

Liittymisasiakirjan artiklat 51 - 53 määrittivät miten maataloustuotteiden hintoja uusissa jäsenmaissa ja EY:ssä tulisi siirtymäjärjestelyillä asteittain kuroa umpeen. Irlannissa maataloustuotteiden hinnat tulisivat näiden toimenpiteiden seurauksena nousemaan. Hintojen sopeuttaminen EY:n hintatasolle ei kuitenkaan koskenut kaikkia maataloustuotteita, vaan ainoastaan EY:n yhteisen maatalouspolitiikan ja hintamekanismin piiriin kuuluvia tuotteita.

Irlannissa maataloushintojen sopeuttamisen lähtötaso laskettiin ennen jäsenyyttä vallinneiden tuottajahintojen pohjalta. Norjassa lähtötaso määriteltiin jäsenyyttä edeltävien markkinahintojen (pl. valtion tuki) perusteella. Koska maatalouden hintataso oli Irlannissa alhaisempi kuin EY:ssä jouduttiin hintatasoa nostamaan. Norjassa maataloushinnat olisivat laskeneet.

Hintojen sopeuttaminen tapahtui kuudessa vaiheessa viiden vuoden siirtymäkauden aikana, joka päättyi 31 tammikuuta 1977. Hintaeron poistaminen tapahtui määrätyn aikataulun mukaan. Ensimmäisen maatalousmarkkinointivuoden alussa hintaeroa pienennettiin kuudenneksellä. Seuraavan markkinointivuoden alkaessa viidenneksellä, jonka jälkeen neljänneksellä jne. Siirtymäkauden lopussa Irlannin hintataso oli noussut ja hintaero EY:n tasoon nähden poistettu. Aikataulun mukaisesta hintojen sopeuttamisesta sai markkinointivuotta kohti poiketa ainoastaan 10 prosentilla ministerineuvoston luvalla. Viimeistään 1 tammikuuta 1978 Irlannin oli siirryttävä noudattamaan EY:n yhteisiä hintoja kyseisten maataloustuotteiden osalta.

Korvausmaksut²⁵

Siirtymäkauden aikana uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä saattoi yhä olla huomattavia hintatasoeroja. Näiden hintaerojen poistamiseksi luotiin väliaikaisjär-

²⁴ Artiklat 98-103 liittyivät kalastukseen ja sen markkinajärjestelyihin.

²⁵ "Compensatory amounts", kts. liittymissopimuksen artiklat 55-58.

jestelynä nk. korvausmaksut. Yhteisön sisäisessä kaupassa korvausperustana oli tuonti- ja vientimaiden välinen hintatasoero, joka pienehi hintojen sopeuttamisohjelman edetessä.

Korvausmaksujärjestelmää sovellettiin myös EY:n ulkopuoliseen maatalouskauppaan eli suhteessa kolmansiin maihin. EY:n maatalousrahasto toimi kokonaan tämän järjestelyn rahoituslähteenä.

Tullitariffit ja määrälliset tuontirajoitukset²⁶

Tuontisuoja uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä oli purettava yhteisen maatalouspolitiikan piiriin kuuluvien maataloustuotteiden osalta 1 helmikuuta 1973 alkaen. Tämä ei kuitenkaan koskenut naudan- ja vasikanlihaa, hedelmiä ja vihanneksia sekä yhteisten markkinajärjestelyiden ulkopuolelle kuuluvia maataloustuotteita.

Tuontitullien purkaminen siirtymäkauden aikana suoritettiin viidessä erässä 20 prosentin alentamisilla, kuitenkin maataloustuotteesta riippuen oman aikataulun mukaan.²⁷

- a. Naudan- ja vasikanlihan tullien purkaminen alkoi 1 huhtikuuta 1973;
- b. hedelmien ja vihannesten (jalostamattomat ja jalostetut) tuontisuojan purkaminen alkoi 1 tammikuuta 1974.

Yhteisen maatalouspolitiikan piiriin kuulumattomien maataloustuotteiden osalta uusilla jäsenmailla oli oikeus jatkaa kansallisten tuontirajoitustensa soveltamista, mikäli nämä rajoitukset liittymisajankohtana olivat kuuluneet kansallisiin markkinajärjestelyihin. Tuontirajoitusten soveltaminen oli väliaikaista kunnes EY oli ottanut käyttöön yhteiset markkinajärjestelyt kyseisille maataloustuotteille.²⁸

Uusien jäsenmaiden tullitariffeja oli myös sopeutettava suhteessa kolmansiin maihin EY:n yhteisen ulkotullin tasolle.²⁹ Tämä tapahtui viiden vuoden siirtymäkauden aikana. Yhteistä tullitariffia Irlanti siirtyi noudattamaan 1 tammikuuta 1978.

²⁶ Liittymisasiakirjan artikkelit 59-60.

²⁷ Kts. liite 1.

²⁸ Seuraavilla maataloustuotteilla oli EY:ssä laajentumisen aikoihin yhteiset markkinajärjestelyt: Hedelmät, vihannekset, viini, öljysiemen, vilja, sianliha, kananmunat, siipikarjanliha, riisi, sokeri, maito, maitotuotteet, naudan- ja vasikanliha sekä kala, joka kuului yhteisen kalastuspolitiikan piiriin.

²⁹ Euroopan yhteisö on tulliuioni, jonka rajojen sisäpuolella noudatetaan tullitonta vapaakauppaa. Suhteessa kolmansiin maihin yhteisön jäsenmailla on yhteiset tullitariffit (Common Customs Tariff, CCT).

Irlannin ja Ison-Britannian vapaakauppasopimus

Artiklassa 64 EY tunnustaa Ison-Britannian merkityksen Irlannin ulkomaankaupassa maataloustuotteiden tuojana.³⁰ Maatalouden siirtymäjärjestelyjä ei sovellettu maiden väliseen vapaakauppaan. Näin ollen Irlannin ei tarvinnut luopua Ison-Britannian kanssa vuonna 1965 sovitusta vapaakaupan toteuttamissuunnitelmasta.

Erityisehdot

Erityisehdoissa käsitellään pääasiallisesti yleisehdoissa mainittujen korvausmaksujen laskemisperustaa niille maataloustuotteille, jotka kuuluivat EY: yhteisiin markkinajärjestelyihin. Tässä liittymisasiakirjan luvussa esiintyi myös seuraavat Irlantia koskevat erityisehdot:

(a) artikkelit 65 - 67; Irlanti sai soveltaa EY:n korvausmaksujärjestelmää myös omenien ja tomaattien vientiin.

(b) artikla 69; Eräät Irlannissa viini-nimikkeellä tuotetut väkijuomat eivät täyttäneet EY:n viineille määrättyjä vaatimuksia. Kolmen vuoden siirtymäkauden aikana irlantilaiset viinintuottajat saivat jatkaa näiden tuotteiden markkinoimista nimikkeellä "viini", ei kuitenkaan yhteisön jäsenmaihiin.

(c) artikla 78; Irlannissa kananmunien luokitus oli erilainen EY:öön verrattuna. Siirtymäkauden aikana Irlanti sai jatkaa oman luokituksensa käyttöä kotimarkkinoilla. Tämän ehtona oli kuitenkin, että EY:n luokitukseen jo siirtyneitä irlantilaisia tuottajia ei saanut syrjiä kotimarkkinoilla.

(d) artikla 88; Tämän artiklan perusteella Irlanti sai jatkaa voituotannon tukemista kotimaisilla markkinoilla, jotta kuluttajahinnat asteittain sopeutuisivat EY:n korkeammalle hintatasolle. Tuki pienenisi vaihe vaiheelta rinnakkain hintaeron supistumisen myötä.

(e) artikla 89; EY:ssä kulutusmaidon rasvapitoisuus oli oltava vähintään 3,5 prosenttia. Irlannissa kulutusmaidon rasvapitoisuus saattoi vuodenajasta riippuen laskea alle tämän rajan. Tästä johtuen Irlanti sai viiden vuoden siirtymäkauden aikana oikeuden myydä kotimarkkinoillaan kulutusmaitoa, joka oli vähemmän rasvaista kuin EY:n edellyttämät 3,5 prosenttia.

(f) artikla 93; Irlanti sai väliaikaisesti tukea naudanlihan vientiä välttyäkseen häiriöiltä kotimaisilla lihamarkkinoilla. Vientitukea sai kuitenkin maksaa ainoastaan niin kauan kuin Iso-Britannia maksoi tuofantotukea omalle teuraskarjalleen.

³⁰ Vuonna 1969 65 prosenttia Irlannin kokonaisviennistä meni Iso-Britanniaan.

Muut ehdot

Kotieläintuotannon terveystämääräykset

Uusille jäsenmaille myönnettiin viiden vuoden siirtymäaika karjan ja sikojen tuontia koskevissa terveystämääräyksissä. Näin ollen Irlanti sai väliaikaisesti jatkaa kansallisten määräystensä soveltamista. Irlannissa pelättiin erityisesti suu- ja sorkkataudin leviämistä, josta Irlanti oli kokonaan vapaa. Kotieläintuotannon terveystämääräyksiin liittyvät poikkeusjärjestelyt koskivat ainoastaan yhteisön sisäistä kauppaa.

Polkumyynti

Mikäli siirtymäkauden aikana uusien ja vanhojen tai uusien jäsenmaiden välillä esiintyisi hintojen polkemista oli polkumyynnin kohteeksi joutuneella jäsenvaltiolla oikeus komission päätöksen perusteella ryhtyä vastatoimenpiteisiin. Irlanti sai poiketa tästä siten, että se ei tarvinnut komission lupaa toimenpiteiden aloittamiseksi. Jälkeenpäin tehty ilmoitus komissiolle oli tässä tapauksessa riittävä.

3.2.2. Jäsenyyden taloudelliset vaikutukset maataloudelle

Jäsenyyden ensimmäisen vuosikymmenen aikana maatalouden hintataso nousi Irlannissa huomattavasti. Hintojen kohoaminen oli jo ennen jäsenyyttä eräs ratkaiseva kannustin Irlannin liittymiselle EY:n jäseneksi, koska irlantilaiset maanviljelijät saivat maataloustuotteistaan paremman hinnan EY:ssä. Tämä johtui EY:n maatalouden tukijärjestelmästä, jonka seurauksena maataloustuotteet olivat ylihinnoiteltuja suhteessa maailmanmarkkinoiden hintatasoon.

Hintaero oli huomattava erityisesti naudanlihan, maidon sekä maitotuotteiden kohdalla. Nämä tuotantoalat muodostivat noin 60 prosenttia Irlannin koko maataloustuotannosta. Hintaero EY:n ja Irlannin naudanlihan tavoitehintojen välillä oli noin 60 prosenttia, maidon hintatasojen välinen ero noin 40 prosenttia. Viljojen kohdalla hintaero oli hieman pienempi.

Useilla maataloustuotteilla oli Irlannin liittymisen aikoihin yhteinen markkinapolitiikka, mutta ei vielä yhteistä markkinahintaa EY:ssä. Tämä koski viljoista muun muassa kauraa, kotieläintuotannosta sianlihaa, lampaan lihaa, siipikarjaa ja kananmunia. Sokerille oli määrätty ainoastaan yhteinen minimihinta, joka koski määrättyä tuotantokiintiötä jokaisessa jäsenmaassa. Irlannin näkökulmasta tärkeimmille maataloustuotteille kuten naudanlihalla ja maidolla oli kuitenkin EY:ssä yhteinen markkinahinta, joka muodostui tavoitehinnasta ja interventiohinnasta.

Taulukko 5. Eräiden maataloustuotteiden hintaero EY/Irlanti
1970-luvun alussa, %

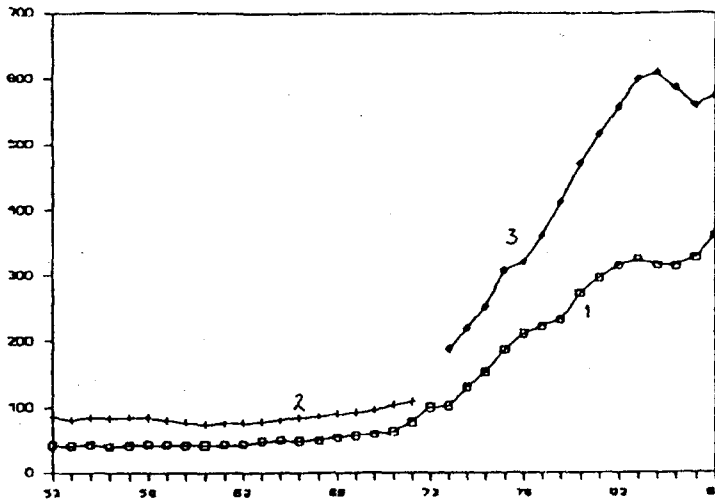
Maataloustuote	Hintaero, %
Naudanliha	+ 60
Maito	+ 40
Vehnä	+ 23
Ohra	+ 29

Lähde: Irish Agriculture and Fisheries in the EEC, 1970.

Ennen EY-jäsenyyttä Irlannin maataloustuotannosta huomattava osa meni maailmanmarkkinahintaisena Isoon-Britanniaan. Naapurimaahan suuntautuvasta viennistä erityisesti naudanlihalla oli merkittävä osuus. Noin 80 prosenttia tästä viennistä muodostui karjasta ja naudanlihasta. Jäsenyyden myötä irlantilaisille maatalousviejille avautui EY:ssä kannattavammat vientimarkkinat. EY:ssä naudanlihan omavaraisuusaste oli alle 90 prosenttia, mikä merkitsi että Irlannin viennillä oli kysyntää.

Siirtymäkauden aikana Irlannin maataloustuotteiden hinnat lähentyivät EY:n hintatasoa nousten Ison-Britannian maatalousmarkkinoiden hintatasolta EY:n korkeammalle tasolle. Viiden ensimmäisen jäsenyysvuoden eli siirtymäkauden jälkeen hintojen nousu osoittautui odotettua suuremmaksi. EY-jäsenyyden vaikutusten ohella tämä selittyy osittain myös kansainvälisessä valuuttajärjestelmässä tapahtuneista muutoksista, joiden seurauksena kiinteät valuutat päästettiin kellumaan. Irlannissa tämä johti punnan devalvoitumiseen, jonka vaikutuksesta inflaatio kiihtyi. Ilmaistuna hintaindeksillä, jonka perusvuotena on 1973, maataloushinnat kohosivat Irlannissa kymmenen ensimmäisen jäsenyysvuoden aikana yli kaksinkertaisiksi. Tähän vaikutti omalta osaltaan myös tuotantopanosten kallistuminen 1970-luvun kahden öljykriisin seurauksena.

Kuvio 1. Maataloustuotannon ja tuotantopanosten hintakehitys Irlannissa vuosina 1953-88, Ind(1973)=100

1 Maataloustuotanto.

2 Tuotantopanokset ennen liittymistä EY:öön.

3 Tuotantopanokset liittymisen jälkeen.

Lähde: Central Statistics Office, Dublin.

Irlannin jäsenyyttä arvioivassa katsauksessa maatalouden tulotason arveltiin vuoden 1970/71 EY:n hintojen perusteella nousevan vuoteen 1978 mennessä kaksinkertaisiksi.³¹ Hintojen kohoamista seurasi maatalouden tulotason jyrkkä nousu. Vuosina 1972 - 78 maatalouden nimellistulot kasvoivat Irlannissa yli 300 prosenttia.

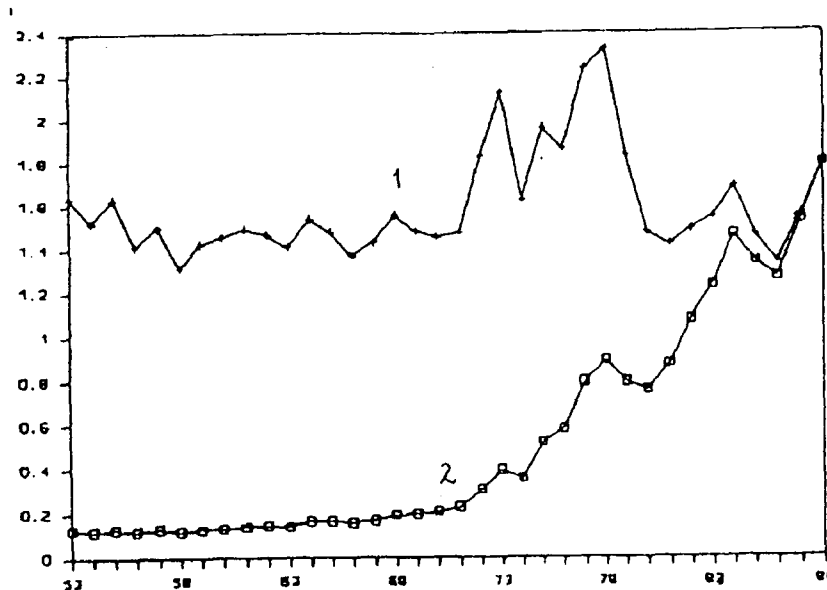
Maatalouden reaalityulojen kasvu oli myös huomattava, vaikkakin ailahtelevampi. Tulotason nopea kohoaminen kiihdytti maanviljelijöiden investointitoimintaa, samalla kuin maatalousmaan arvo nousi. Vuosikymmenen vaihteessa maatilojen velkaantuminen oli yleistymässä kun tuotantoa laajennettiin ja maatiloja modernisoitiin. Tätä kehitystä tuki myös pankkien avokätinen luotonanto. Myös valtio antoi tukensa luotonannon laajentamiselle.³² Maatalousmaan arvon nousu takasi riittävät lainavakuudet, kasvavat tulot ongelmattoman lainan lyhentämisen. Liittymisen jälkeisenä

³¹ "Accession of Ireland to the European Communities", 1972, s. 48.

³² Irlannin valtio lisäsi luottoihin tarkoitettua pääomaa maatalouden luottoyhdistyksessä (Agricultural Credit Corporation). Tämän ohella maanviljelijöillä oli omat investointirahastonsa.

vuosikymmenenä maataloustoiminnan voidaan sanoa Irlannissa kokeneen ylikuumeemisen hinta- ja tulotason nopean nousun, maatilojen velkaantumisen ja investointien kasvun takia.

Kuvio 2. Maataloustulojen kehitys Irlannissa vuosina 1953 - 88

1 Tulot vuoden 1988 hinnoin.

2 Nimellistulot.

Lähde: Central Statistics Office, Dublin.

Ennen jäsenyyttä tehdyssä arvioissa EY-jäsenyyden taloudellisista vaikutuksista Irlannin maataloudelle karjan, lampaan ja maidon tuotannon kasvunäkymät arvioitiin EY:ssä hyviksi. Nämä tuotantosuunnat muodostivat 1970-luvun alussa 63 prosenttia Irlannin koko maataloustuotannosta. Sianlihan, siipikarjan ja kananmunien tuotannon kasvunäkymät nähtiin heikommiksi johtuen rehukustannusten kasvusta. Irlannin maataloustuotannosta nämä tuotantoalat muodostivat 16 prosenttia. Jäsenyyden vaikutuksille herkimmäksi tuotantoalaksi arvioitiin puutarhaviljely, joka Irlannissa oli ollut tuontikiilpailulta suojatussa asemassa. Maataloustuotannosta tämä tuotantoala vastasi noin 3 prosenttia.³³

Liittymisen jälkeisinä vuosikymmeninä Irlannin maataloustuotannossa erityisesti kahden tuotantosuunnan muutokset ovat johdettavissa EY-jäsenyyden vaikutuksista.

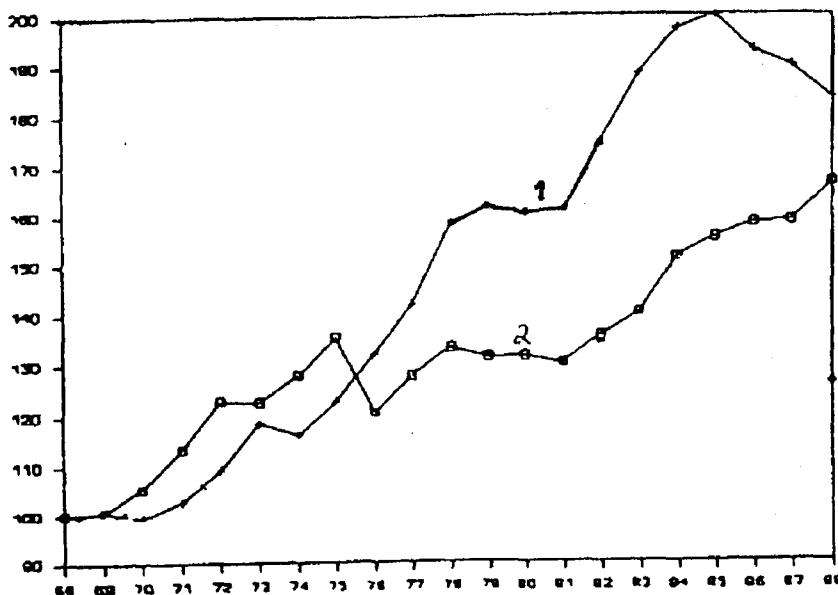
³³ "Irish Agriculture and Fisheries in the EEC", 1970, s. 11.

Ennen liittymistä EY:öön maidon osuus maatalouden koko bruttotuotantoarvosta oli alle neljännes. Seuraavan vuosikymmenen alussa oli osuus jo kasvanut lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä noin kolmannekseen. Kasvun taustalla oli maidon korkeampi hinta EY:ssä, mikä kannusti irlantilaisia maanviljelijöitä laajentamaan maidon tuotantoa. Kasvu jatkui 1980-luvun puoleen väliin saakka, jolloin EY:ssä otettiin käyttöön maidontuotannon kiintiöjärjestelmä ylituotannon rajoittamiseksi.

Lampaanlihan tuotannossa tapahtuneet muutokset ovat myös johdettavissa EY-jäsenyyden vaikutuksista. Vuoteen 1977 saakka lampaanlihan tuotanto oli Irlannissa vähitellen supistumassa, koska karja ja maidontuotanto olivat kannattavampia tuotannonaloja. Lammaskarjan lukumäärä alkoi kuitenkin taas 1970-luvun jälkipuoliskolla kasvaa, kun EY vuonna 1975 otti käyttöön uuden tukimuodon, nk. epäsuotuisten maatalousalueiden tuen, jota myönnetään muun muassa vuoristoalueille lammaskarjan pääluvun perusteella.

Nautakarjalla on kuitenkin olennaisin merkitys Irlannin kotieläintuotannossa. Vuoden 1988 maatalouden bruttoarvosta karjan osuus oli lähes 40 prosenttia. Lampaiden osuus oli sitä vastoin ainoastaan runsaat 4 prosenttia.

Kuvio 3. Maidon ja lampaanlihan tuotantovolyymit Irlannissa vuosina 1968 - 88, Ind(1968)=100

1 Maito.

2 Lampaanliha.

Lähde: Central Statistics Office, Dublin.

EY-jäsenyyden myötä Irlanti pääsi EY:n tukijärjestelmän piiriin. Irlannille on maksettu muun muassa vientitukea sekä maailmanmarkkinoille että muihin yhteisömaihin suuntautuvan viennin tukemiseksi. Maailmanmarkkinoille kohdistuvan viennin tukemisessa on kysymyksessä nk. "export restitution", jolla yhteisön maatalousviejälle maksetaan korvausta maailmanmarkkina- ja EY-hintatason välisen erotuksen perusteella. Ilman tukea maanviljelijä joutuisi viemään maataloustuotteitaan maailmalle alle omakustannushintatason, mikä merkitsisi taloudellista tappiota.

Yhteisön sisäisessä kaupankäynnissä yhteisillä maatalousmarkkinoilla ei välttämättä ole samat hinnat jäsenmaiden eri valuuttojen takia. Mikäli irlantilainen maanviljelijä vie tuotteitaan kotimaista tasoa halvempaan hintaan toiseen yhteisömaahan, saa hän hintaerotusta vastaavan summan eli nk. "monetary compensatory amounts". Tällä kompensaatiotuella ylläpidetään yhteisön sisäisessä maatalouskaupassa nk. vihreää valuuttajärjestelmää. Maataloustuotteiden nettoviejänä Irlanti on hyötynyt tästä järjestelmästä.

EY:n maatalousrahastosta saatuihin tuloihin kuuluu myös muita tukimuotoja. Esimerkiksi interventio-ostojen yhteydessä syntyneiden varastointikustannusten kattamiseksi myönnetään tukea. Tuotantotukea maksetaan muun muassa karjan pääluvun perusteella ja maatalouden kehittämistä tuetaan investointi- ja rakennetuilla.

Seuraavan sivun taulukossa on Irlannin EY:ltä saaman maataloustuen kokonaismäärä laskettu siten, että Irlannin oma maksukontribuutio EY:lle on otettu huomioon. Näin ollen luvut ilmaisevat nettotuen suuruuden. EY:n maatalouden nettotuki vaihteli vuosina 1979 - 86 viidestä noin kymmeneen prosenttiin Irlannin bruttokansantuotteesta. Vuonna 1981 osuus supistui, mikä johtui kehitystasoltaan melko alhaisen valtion Kreikan liittymisestä EY:n jäseneksi. EY:lle suorittamiinsa maatalousmaksuihin nähden, Irlanti on nettosaaja ts. tulot ovat suuremmat kuin maksut.

Taulukko 6. Irlannin EY:ltä saama maatalouden nettotuki vuosina 1979 - 86, Irlannin punta, milj.

Lähde	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
EAGGF*	289,6	306,4	253,3	290,1	337,9	490,5	636,2	629,7
Vientituki	400,6	346,3	250,8	252,0	275,2	420,4	467,1	473,8
YHT.	690,2	652,7	504,1	542,1	613,1	910,9	1103,3	1103,5
BKT:sta (%)	9,7	8,0	5,2	5,0	5,2	7,0	8,0	7,6

---

*European Agricultural Guidance and Guarantee Fund.

Lähde: O'Donnell (1991), s. 57.

4. KALASTUS

4.1. Norjan kalastusneuvottelut

EY-jäsenyysneuvotteluiden avauskokouksessa kesäkuussa 1970 Norja korosti kalastuselinkeinonsa alue- ja asutuspoliittista merkitystä. Norja katsoi erityisesti kalastusalueiden rajojen ratkaisemisen olevan tärkeä neuvottelukysymys.³⁴ Norja ei kuulunut Lontoon konvention sopimusosapuoliin, joten sillä ei ollut kokemusta kalastusvesien avaamisesta ulkomaalaisille kalastajille.

Neuvotteluja käytiin, kuten maataloudenkin osalta, kolmella eri tasolla: ministeri-, virkamies- ja asiantuntijatasolla. Kalastusneuvottelut aloitettiin vasta alkukesästä 1971 EY:n viivyttelyn takia, koska EY pyrki tarkentamaan kalastuspolitiikkansa sisältöä.³⁵

Norjan neuvottelulähtökohtana oli sama kuin EY:llä. Neuvotteluiden perustana oli siten EY:n yhteinen kalastuspolitiikka ja sen markkina- ja rakennepoliittiset kysymykset. Neuvottelulähtökohdan ulkopuolelle jäi kokonaan kysymys kalastuskiintiöistä.

4.1.1. Norjan erityisehdot

Norjan ratkaisuehdotus kalastuksen markkinajärjestelyille esitettiin 8 kesäkuuta 1971. Ratkaisuehdotuksista osa liittyi EY:n hinnoitteluperusteisiin, osa tukiin.

Maissa ja merellä kalan jatkokäsittelyllä oli Norjassa korostetumpi merkitys kuin EY:ssä. Näin ollen Norja ehdotti, että ulkomerellä pyydystetyille kalalle, joka oli jatkojalostettu jo aluksella, tulisi asettaa omat tavoite- ja interventiohinnat kuljetuskustannusten huomioon ottamiseksi.

Kalaöljylle tuli myös luoda yhteiset markkinajärjestelyt EY:n kalastuspolitiikan puitteissa yhteisen minimihinnan saavuttamiseksi.

Kalastajien osuuskunnille ehdotettiin tarpeen vaatiessa oikeus määrittellä interventiohintoja korkeammaksi kuin EY:ssä. Norja oli kuitenkin valmis suostumaan siihen, että hinta ei ylittäisi EY:n asettamaa tavoitehintaa.

EY:ssä kalan interventio- ja markkinoiden minimihinta olivat usein eri tasolla. Interventiohintana oli se hintataso, jolla EY ryhtyi tukiestoihin yhteisillä markkinoilla. Todellisuudessa markkinahinta saattoi kuitenkin sesonkivaihteluista johtuen laskea alle tukiestohintatason. Interventiohintatason ja sen alle laskevan markkinahinnan

³⁴ Dynna 1972, s. 34.

³⁵ Dynna, s. 35.

erotuksen poistamiseksi Norja ehdotti tukea, jonka rahoittajana olisi ollut EY:n maataloustukirahasto. Lopullisessa ratkaisussa tätä ei kuitenkaan hyväksytty.

Tukea ehdotettiin myös syrjäseuduille, jotka saivat toimeentulonsa pääosin kalastuksesta. Rahtitukea perusteltiin sillä, että epäedullinen sijainti suhteessa markkina-alueeseen usein johti syrjäseuduilla keskimääräistä alhaisempaan hinnoitteluun ja näin ollen myös pienempiin tuloihin.

Vaikka kalastuskiintiöitä pidettiin Norjassa tärkeänä kysymyksenä, niistä ei kuitenkaan tehty ehdotuksia. Norjalaiskalastajat kuitenkin pelkäsivät, että EY:n syrjintää kieltävän periaatteen soveltamisen seurauksena kalasaaliit tulisivat pidemmällä tähtäimellä pienentymään. Kun kalastuskiintiöiden asettaminen myöhemmin olisi ajankohtaista, olisi Norja kalastajien mukaan saanut tyytyä pienempään kiintiöön.

Asiaa mutkisti myös se millä perusteilla mahdollisia kalastuskiintiöitä tulisi jakaa. Kansainvälisissä puitteissa kiintiöitä oli mahdollista asettaa esimerkiksi siten, että EY-maat ryhmänä olisivat saaneet osan kansainvälisestä kokonaiskiintiöstä. Norja saattoi kuitenkin jäädä yhteisön sisäisessä kiintiöjaossa suurempien kalastajavaltioiden kuten Ison-Britannian ja Tanskan jalkoihin. Kalastuskiintiöiden jättäminen pois neuvotteluista loi epävarmuutta Norjan kalastuselinkeinon tulevaisuudesta.³⁶

4.1.2. Neuvotteluratkaisut

Liittymisasiakirjan³⁷ ensimmäisen luvun neljännessä kappaleessa artikkelit 98 - 103 käsittelevät kaikille jäsenhakijoille eli Norjalle, Irlannille, Isolle-Britannialle ja Tanskalle yhteisiä ehtoja kalastuksen siirtymävaiheelle. Alaotsikoista löytyvät ehdot yhteisten kalamarkkinoiden järjestelyille ja kalastusoikeuksille. Asiakirjan liitteeksi on lisätty pöytäkirja³⁸, joka käsittelee Norjan kalastuksen erityisehtoja.

Norjan kalastuspöytäkirja oli ilmaisumuodoltaan hyvin yleinen, jonka tarkoituksena lähinnä oli turvata Norjan tärkeiksi katsomia intressejä EY:n kalastuspolitiikan myöhemmissä päätöksentekovaiheissa. Yksityiskohtaisia toimenpiteitä tekstistä ei siten löydy.

³⁶ Dynna, ss. 43-44.

Jäseneksi liittyneen Irlannin kalastusvesialueiden ja kalastuskiintiöiden välillä on suhteellista epätasapainoa. Nykyisellään noin 20 prosenttia EY:n kalastusvesistä kuuluu Irlannille, jolla toisaalta on ainoastaan alle 5 prosentin edestä (yhteisön koko kalakiintiöistä) oikeus hankkia kalasaaliita näistä vesistä.

³⁷ "Documents concerning the accession to the European Communities of the Kingdom of Denmark, Ireland, the Kingdom of Norway and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland", julkaistu EY:n virallisessa lehdessä "Official Journal of the European Communities, No L 73, Special Edition, 27 March 1972".

³⁸ Alkuperäinen on ranskankielinen "Protocole no 21 concernant le régime de la pêche pour la Norvège", Journal officiel des Communautés européennes, 27.3.1972.

Norjan kalastuksen liitännäispöytäkirjassa EY ja uudet jäsenvaltiot tunnustivat Norjan kalastuselinkeinon merkityksen rannikkoväestön toimeentulolähteenä sekä demograafisen tasapainon ylläpitäjänä. Jälkimmäinen liittyy asutuksen turvaamiseen rannikkoseutujen syrjäseuduilla. Nämä sanamuodot ovat myös tuttuja maatalouden pöytäkirjasta.

Kalastusvesien rajoja koskevassa kysymyksessä Norjalle myönnettiin poikkeuksellisesti kaksitoista meripeninkulmaa. Norjalla oli siten oikeus suojella omaa kalastustaan kaksi kertaa pidemmällä etäisyydellä rannikostaan verrattuna liittymissopimuksen yleistekstiin. Alue sijoittui Egersundin ja Norjan sekä Neuvostoliiton rajan väliin. Poikkeusjärjestelyiden aikarajaksi oli asetettu 31 joulukuuta 1982 eli kymmenen vuotta liittymisestä.

EY-neuvotteluissa oli kalastusvesien rajoja myös tarkistettu EY:n alkuperäisten jäsenmaiden osalta. Näin ollen kahdentoista meripeninkulman rajaa sovellettiin myös osittain Ranskan kalastusvesiin. Tanskalla, Irlannilla ja Isolla-Britannialla oli myös oikeus tietyillä vesialueilla tähän rajan määrittelyyn.

Liittymisasiakirjassa EY:n kalastusta koskevat järjestelyt olivat myös määräaikaista ulottuen vuoden 1982 loppuun saakka. Artiklassa 103 asiaa tarkennetaan siten, että komissiolla oli kymmenen vuoden määräajan loppuun mennessä velvollisuus esittää raportti ministerineuvostolle jäsenmaiden rannikkoseutujen taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä. Selvityksen pohjalta ministerineuvosto arvioisi kalastuspolitiikan tavoitteet huomioon ottaen jatkojärjestelyiden edellytyksiä. Norjan protokollassa tätä artiklaa oli täydennetty kohdalla, jossa sopimusosapuolet *suosittelevat*, että yhteisön elimet ottaisivat huomioon Norjan kalastuselinkeinon ongelmat.

4.2. Irlannin kalastusneuvottelut

Irlannin kalastusneuvotteluissa kalastusoikeudet olivat olennainen kysymys. Kalastusvesien avaamista muille yhteisön jäsenmaille Irlanti piti vakavana uhkana rannikkoväestönsä toimeentulolle.³⁹

Kalastuksen neuvotteluratkaisu merkitsikin sitä, että Irlanti sai rajoittaa kymmenen vuoden siirtymäkauden aikana 6 meripeninkulmaan saakka ulottuvan sisärannikkovesialueensa käyttöä ulkomaalaisilta kalastajilta. Ulkomerellä 6 - 12 meripeninkulman alueen välille sijoittuville kalavesille saatiin myös maksimaalinen suoja. Pohjois-, länsi- ja itärannikon ulkopuolella muiden jäsenmaiden kalastajilla oli ainoastaan tiettyjen kalalajien suhteen oikeus kalastaa ja edellytyksellä, että kalastusta oli perinteisesti harjoitettu juuri näillä alueilla. Ottaen huomioon, että suojatut alueet tuottivat 92 prosenttia Irlannin silloisesta kalastuksen kokonaissaaliista, neuvotteluratkaisu

³⁹ "The Accession of Ireland to the European Communities", 1972. s. 47.

oli erittäin tyydyttävä.⁴⁰

4.2.1. Neuvotteluratkaisut

Kalastuksen siirtymäjärjestelyillä pyrittiin sopeuttamaan Irlannin kalastuselinkeino EY:n yhteisiin markkinajärjestelyihin. Toisaalta siirtymäjärjestelyissä määriteltiin jäsenmaiden kalastusoikeudet.

Markkinajärjestelyt (art. 98 - 99):

EY:n kalastuksen yhteisillä markkinajärjestelyillä pyrittiin yhtenäistämään kalojen laatustandardeja ja markkinahintoja tiettyjen kalalajien kuten sillin, turskan, makrillin ja kampelan osalta.

Irlannin hintataso sopeutettaisiin siirtymäkauden aikana EY:n hintatasoon. Yhteisön sisäisessä kaupassa eri jäsenmaiden hintaeroja tasapainotettiin korvausmaksuilla. Kalan ja kalatuotteiden tulleja uusien ja vanhojen jäsenmaiden välillä purettiin viidessä vaiheessa siirtymäajan loppuun mennessä.

Kalastusoikeudet (art.100-103):

Irlannin kalastusneuvotteluissa tärkein kysymys koski yhteisön kalastajien oikeutta kalastaa toisen jäsenmaan sisärannikkovesillä. Irlannissa pelättiin, että kalastusoikeuksia laajentava ratkaisu voisi uhata rannikon paikallisväestön toimeentuloa. Irlanti sai kuitenkin maksimaalisen suojan rannikkoväestön toimeentulon turvaamiseksi. Kuuden meripeninkulman alue rannikosta oli kokonaan suojattu muiden yhteisömaiden kalastajilta. Pohjois-, länsi- ja itärannikon ulkopuolelle Irlanti sai suoja-alueita, jotka olivat 6 - 12 meripeninkulman välisellä alueella rannikosta. Näillä kalastusalueilla yhteisömaiden kalastajat saivat pyydystää kalaa ainoastaan rajoitetusti. Tämä väliaikaisjärjestely oli tarpeen, koska Irlannin rannikkoväestöstä suuri osa oli kokonaan riippuvainen sisärannikkokalastuksesta toimeentulolähteenä. Irlannin rannikkovedet olivat kalarikkaita, joten muiden yhteisömaiden kalastajat olisivat todennäköisesti pian Irlannin liittymisen jälkeen hyödyntäneet laajennettua kalastusoikeutta.

4.2.2. Jäsenyyden vaikutukset Irlannin kalastukselle

Ennen liittymistä EY:öön kalastuselinkeinoa harjoitettiin Irlannissa pienessä mitta-kaavassa lähinnä osa-aikaperiaatteella täydentämään maanviljelijöiden tuloja.

⁴⁰ "The Accession of Ireland to the European Communities", 1972, s.47.

EY:öön liittymisen jälkeen kalateollisuus on Irlannissa kaupallistunut, modernisoitunut ja keskittynyt alueellisesti länsirannikolle, jossa sijaitsevat parhaimmat luonnonsatamat. Muutoksen taustalla on osittain myös EY:n maataloustukirahasto, joka myöntää tukea kalastukselle. Irlanti on verrattuna muihin jäsenmaihiin ollut tuen suurimpia vastaanottajamaita yli 10 prosentin osuudella kalastuksen kokonaistuesta.⁴¹

Kymmenen vuoden siirtymäkauden aikana Irlannin kalasaalis kasvoi nopeammin kuin koko EY:ssä. Yhteisön kalasaaliin kasvaessa vuosina 1973 - 83 38 prosentilla, Irlannissa määrän kasvu oli 123 prosenttia. Siirtymäkauden jälkeen saalis on pysytellyt kiintiötasolla eli runsaan 200 000 tonnin tasolla.⁴²

Pidemmällä aikavälillä EY-jäsenyyden vaikutukset eivät ole olleet pelkästään myönteisiä. Kymmenen vuoden siirtymäkauden jälkeen kalastuskiintiöiden käyttöönotto on johtanut tilanteeseen, jossa Irlannilla on 25 prosenttia EY:n kalastusvesistä, mutta ainoastaan 4,6 prosenttia EY:n kokonaiskiintiöstä.⁴³ Pidemmällä tähtämellä tämän on arvioitu heikentävän irlantilaiskalastajien toimeentulomahdollisuuksia.

---

⁴¹ Eurostat, Revue 1977-86, s. 19.

⁴² Eurostat, Revue 1970-79 ja 1977-86.

⁴³ Brunt , s. 108.

5. JOHTOPÄÄTELMIÄ

Tässä selvityksessä on tarkasteltu Norjan ja Irlannin vuosina 1970 - 72 käymiä EY-neuvotteluja ja niissä saavutettuja maatalous- sekä kalastusratkaisuja. Norjan ja Irlannin lähtökohdat liittyä EY:n jäseniksi olivat melko erilaiset. Maatalouteen ja kalastukseen kohdistuvien suurten muospaineiden takia Norja edellytti liittymiselleen siirtymäjärjestelyiden ohella pysyviäkin erityisjärjestelyjä. Irlanti hyväksyi ehtoitta EY:n neuvottelulähtökohdan eli Rooman perusasiakirjan säädökset sekä niiden täydennykset.

EY:n uusien jäsenten liittymisasiakirjaan liitettiin sekä Norjan maataloutta että kalastusta koskevat lisäpöytäkirjat. Sisällöltään ne olivat melko yleisiä, joten ne oli tarkoitettu lähinnä EY:n maatalous- ja kalastuspoliittisen päätöksenteon lisäohjenuoraksi.

Ennen jäsenyyden varsinaista voimaanastumista liittymisasiakirjat oli ratifioitava uusien jäsenmaiden kansallisissa parlamenteissa. Norjassa ja Irlannissa sekä myös Tanskassa järjestettiin jäsenyydestä kansanäänestys.⁴⁴ Koska enemmistö äänestäjistä vastusti liittymistä Euroopan yhteisöön, jäsenyyttä ei voitu lopullisesti ratifioida Norjassa. Irlanti liittyi EY:n jäseneksi yhdessä Ison-Britannian ja Tanskan kanssa vuonna 1973.

EY-jäsenyyden ongelmallisina vaikutus Norjan maataloudelle olisi ollut tuottajahintojen aleneminen ja sen seurauksena maanviljelijöiden tulotason lasku, joka arvioitiin jopa 58 prosentiksi jäsenyyttä edeltävään tasoon nähden. Irlannissa maatalouden hintataso sitävastoin nousi kuten tulotkin, mikä aiheutti maataloudessa ylikuumenemisen ensimmäisten kymmenen jäsenyytsvuoden aikana. Maanviljelijät laajensivat tuotantoaan nopeassa tahdissa velkaantumalla.

Tuoreen norjalaisarvion⁴⁵ mukaan Norjan liittyminen EY:n jäseneksi olisi maatalouden osalta vaikeampaa nyt kuin se olisi ollut 1970-luvun alussa. Jäsenyys merkitsisi maatalojen määrän supistumista 85 - 90 prosentilla. Viljantuotanto supistuisi lähes olemattomiin ja sian- ja kananlihan sekä kananmunien tuotanto loppuisi kokonaan. Maataloustuotannosta jäisi jäljelle lähinnä maitonesteiden tuotanto ja noin puolet juustonvalmistuksesta.

Suomessa maatalouteen kohdistuu mahdollisen EY-jäsenyyden myötä myös muospaineita tuottajahintoihin, joiden on arvioitu vähintään puolittuvan EY:öön liittymisen

⁴⁴ Norjassa kansanäänestystulos oli 53.49 % vastaan, 46.51 % puolesta. Irlannissa tulos oli 83.1 % puolesta, 16.9 vastaan, Tanskassa 63.5 % puolesta ja 36.5 % vastaan. Isossa-Britanniassa liittymisestä EY:öön ei järjestetty kansanäänestystä.

⁴⁵ Forsell, 1992.

sen seurauksena. Kansantaloutemme sektoreista maatalous joutuu todennäköisesti suurimpien muutospaineiden eteen. Näin ollen maatalouden siirtymäjärjestelyistä käydyt EY-jäsenyysneuvottelut tulevat olemaan tärkeitä. Kuten Norjassakin Suomessa maataloustoimintaan liittyy alue- ja asutuspoliittisia näkökohtia. Maatalous on monella syrjäseudulla päätoimeentulolähde, jota on vaikea korvata vaihtoehtoisella toimeentulolla.

Suomi tulee mahdollisen jäsenyyden toteutuessa olemaan EY:n reuna-alueita, keskeisesti Venäjää vasten. EY:llä on sen raja-alueita koskeva INTERREG-ohjelmansa. Eräissä tapauksissa kyseiseen raja-alueita koskevaan tukiohjelmaan liittyy, paitsi yhteisön omien rajaseutujen, myös EY:n ulkopuolisten raja-alueiden avustaminen EY:n valvonnassa.

Suomen näkökulmasta voi olla kiinnostavaa todeta, että Norja sai jäsenyysneuvotteluiden päätteeksi erityisehtoja, mutta ei kuitenkaan hintatukea, joka oli tärkein Norjan ehdottamista maatalouden erityisjärjestelyistä. EY tunnusti sekä Norjan maatalouden että kalastuksen erityisongelmat todeten, että niiden ratkaisemiseksi tarvittiin siirtymäjärjestelyjen ohella erityisjärjestelyjä. Järjestelyiden ehtona oli kuitenkin, että ne eivät muodostaneet ennakkotapausta EY:ssä eivätkä siten vaarantaisi yhteisön omaa sisäistä kehitystä.

EY:n maatalouden neuvottelulähtökohdan eli Rooman sopimuksen ja yhteisen maatalouspolitiikan säädösten tavoitteena ei ole saattaa jäsenmaiden maataloussektoreiden jatkuvuutta ja maaseudun elinvoimaisuutta selvästi kestävämpään tilanteeseen. Jäsenneuvotteluissa EY pyrkii löytämään sellaisia siirtymäkauden ratkaisuja, joilla on mahdollista lieventää sopeutumiso ongelmia neuvotteluosapuolia tyydyttävällä tavalla.

Intergraatiokeskustelussa on käsitelty aihetta "arktinen" tai "subarktinen" maatalous kuvaamaan pohjoisimman Euroopan jäsenkandidaattien alkutuotannon perustavaa laatua olevia poikkeuksia manner-Euroopan tuotanto-olosuhteista ja siitä johtuvia tarpeita pysyväisluontoisiin järjestelyihin, joiden avulla, jos siitä erikseen sovitaan, luodaan mahdollisuudet harjoittaa alkutuotantoa myös Pohjolassa.

Suomen EY-jäsenyysneuvotteluissa tulevat maatalouden osalta tuottajahintojen ja tulotason aleneminen sekä nykyisen maataloustukijärjestelmän korvaaminen uudella olemaan keskeisiä neuvottelukysymyksiä. Tässä suhteessa Suomen ja Norjan maatalousneuvottelut eivät poikenne paljon toisistaan. Irlantiin Suomen neuvottelulähtökohtia on vaikea verrata, koska irlantilaisilla maanviljelijöillä oli odotettavissa selvästi myönteisemmät vaikutukset EY-jäsenyydestä.

EY:n seuraaviin laajentumisneuvotteluihin osallistuu todennäköisesti 4 - 5 Efta-maata, joiden lähtökohdat ovat verraten samanlaiset. Vaikka EY neuvottelee erik-

seen jokaisen jäsenhakijan kanssa liittymisehdoista on mahdollista, että useamman jäsenhakijan ehdottaessa samaa erityisehtoa EY:öön kohdistuu enemmän paineita hyväksyä ehdotus tai löytää kompromissiratkaisu. Efta-maiden painoarvoa lisää myös niiden hyvä maksukyky, jota EY tarvitsee toimintansa rahoittamiseksi tulevaisuudessa.

Jäsenyysneuvottelut edellyttävät huolellista valmistautumista ja kartoitusta niistä ongelmista, jotka jäsenyyden myötä aiheuttaisivat kohtuuttoman suuria taloudellisia muospaineita. Pysyviä poikkeuksia on yleensä ollut vaikea saada. Norjan tapaus osoittaa että erityisjärjestelyt eivät ole olleet neuvotteluiden tuloksena mahdollisuus. Tyydyttävä neuvottelutulos ei kuitenkaan välttämättä takaa jäsenyyden lopullista toteutumista.

LÄHTEET

Annex. Ökonomiske konsekvenser for norsk landbruk ved implementering av CAP. Ei päivätty.

Brunt, Barry, 1988:"The Republic of Ireland". Western Europe, Economic and Social Studies. London.

Communautés européennes: "Protocole no 21 concernant le régime de la pêche pour la Norvège", Journal officiel des Communautés européennes, 27 mars 1972. Bruxelles.

Conway, Andy 1991:"Agricultural Policy", in "Ireland and EC-Membership Evaluated", ss. 42-60. Dublin.

Dynna, B, 1972:"Fiskerisektoren i EF-forhandlingene", teoksessa Angell, V (toim.): "EF, Norges vei? Forhandlingsresultat satt i perspektiv". Norsk utenrikspolitisk institutt. Oslo. ss. 31-49.

EFs forslag til protokoll vedrørende norsk jordbruk. 12.12.1971.

European Communities:"Documents concerning the accession to the European Communities of the Kingdom of Denmark, Ireland, the Kingdom of Norway and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland", EY:n virallisjulkaisussa "Official Journal of the European Communities, No L 73, Special Edition, 27 March 1972. Brussels.

European Communities, 1973: "The 7th General Report of the EC". Brussels.

Eurostat Revue 1970-1979. 1981 Luxemburg.

Eurostat Revue 1977-1986. 1988 Luxemburg.

Explanatory Memorandum on the Treaty of Accession of Ireland to the Community. Julkaisematon.

Forsell, L. 1992: Suullinen tiedonanto.

Frøysnes, T, 1972:"Jordbruksforhandlingene med EF", teoksessa Angell, V. ja Holst, J. (toim.): "EF, Norges vei? Forhandlingsresultat satt i perspektiv". Norsk utenrikspolitisk institutt. Oslo. ss. 50-66.

Irish Government, 1970:"Irish Agriculture and Fisheries in the EEC". Julkaisematon.

Irish Government, january 1972: "The Accession of Ireland to the European Communities", extract. Laid by the Government before each House of the Dineachtas. Julkaisematon.

Jansen - De Vree 1988: "The politics of European Integration from 1945 to 1987".

Journal officiel des Communautés européennes, 27 mars 1972, Legislation: Protocole no 21 concernant le regime de la peche pour la Norvege.

Memorandum om norsk landbruk med vedlegg. 30.11.1970.

O'Donnell, Rory, 1991: "Regional Policy", in "Ireland and EC-Membership Evaluated", ss. 60-76. Dublin.

Underdal, Arild, 1972: "Norges forhandlingssituasjon - En skisse av rammebetingelser", teoksessa Angell, V. ja Holst, J. (toim.): "Norges vei? Forhandlingsresultat satt i perspektive". Norsk utenrikspolitisk institutt. Oslo. ss. 16-30.

LIITE 1

PROTOKOLLA NR. 20 NORJAN MAATALOUDESTA¹

Korkeat sopimusosapuolet,

Jotka toivovat ratkaisevansa ne ongelmat, joita Norjan liittyminen Euroopan Talousyhteisöön aiheuttaa tämän maan maataloudelle.

Jotka ottavat huomioon sen huolen, jonka Norjan hallitus on ilmaissut siitä tosiasiaista, että Norjan maatalouden tuotanto-olosuhteet ovat epäedulliset maan maantieteellisen sijainnin ja maan pinnanmuodostuksen vuoksi; että samat olosuhteet ovat keskeisiä Norjan erityisille asutusongelmille ja kohottavat maan maatilojen tuotantokustannukset suhteellisen korkeiksi, mikä on tehnyt tarpeelliseksi yleisen tukijärjestelmän tasapainoisen sosiaalisen ja oikeudenmukaisen elintason säilyttämiseksi sille väestölle, joka työskentelee maataloudessa.

Tunnustuvat ne erityiset ongelmat, jotka aiheutuvat maan maanviljelijöille Norjan liittymisestä Euroopan Talousyhteisöön, erityisesti sen tosiasian vuoksi, että pelkkä norjalaisten tuottajien saamien hintojen sopeuttaminen yhteisön hintojen tasolle aiheuttaisi tulojen olennaisen alentumisen, millä olisi epäsuotuisia seurauksia sosiaalisesta ja asutuksellisesta näkökulmasta;

Tunnustuvat erityisesti, että siirtymäkausi ei kykenisi ratkaisemaan näitä ongelmia, ja että siksi on tarpeellista tehdä erityisjärjestelyjä, joiden ei tule muodostaa ennakkotapausta, ja joiden tarkoituksena tulee olla Norjan maanviljelijöiden elintason säilyttäminen ottaen huomioon yhteisen maatalouspolitiikan säännökset.

Ovat päässeet yksimielisyyteen seuraavista säädöksistä:

1. Lukuun ottamatta niitä väliaikaisia poikkeuksia jotka on mainittu seuraavissa kappaleissa, Norjan maataloudessa käytettävä järjestelmä tulee muodostaa siten, ettei se estä yhteisen maatalouspolitiikan, ja erityisesti yhteisten markkinoiden, toteuttamista tavoitteidensa mukaisesti koko yhteisön alueella.
2. Norja soveltaa yhteisön maataloutta koskevia säädöksiä vastaavasti kuten jäsenyyssovimuksen säännöksiä tällä alueella.
3. Kysymys Norjan rahtiavustuksista, joilla pyritään lieventämään niitä erityisen epäsuotuisia seurauksia, joita tuotantoalueiden ja luonnollisten markkinoiden väliset

¹ Käännös norjankielisestä "Protokoll nr 20 om norsk jordbruk", kts. NORDNES (1989): Medlemskapsavtalen i 1972, et tilbakeblikk", liite, tai KUHMONEN (1991): "EY-jäsenyyden vaikutuksista Efta-maiden maataloudelle", liite 6.

pitkät välimatkat sekä maatalousalueiden hyvin hajanainen sijainti aiheuttavat, täytyy ratkaista hyväksyttävällä tavalla sovellettaessa EEC-sopimuksen säädöksiä.

4. Norjassa luodaan tukijärjestelmä, joka sallii maanviljelijöiden tulotason säilyttämisen. Tukea annetaan siinä laajuudessa kuin on tarpeellista tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Tukea ei voida kytkeä markkinoituun tuotteeseen, eikä se voi sisältää hintatukea tuotannolle, mikä tekee tarpeelliseksi Norjassa nyt käytettävien tukitoimenpiteiden muuttamisen, ja tuen tulee olla erilaistettu alueittain ja viljelijätyypeittäin. Käytettäviä toimenpiteitä tulee soveltaa tuotantotyypeittäin.

5. Norjalla on poikkeusjärjestelynä oikeus säilyttää nykyiset hintatuet 31. joulukuuta 1975 saakka. Tuotannon hintatukia tulee alentaa määrällä, joka vastaa markkinahintojen kohoamista, joka johtuu näiden hintojen ja yhteisön hintatason lähentymisestä.

6. Puutarhasektorin ja perunoiden osalta Norjalla on poikkeusjärjestelynä oikeus 31. joulukuuta 1977 saakka määrällisten tuontirajoitusten korvaamiseen säädöksillä, jotka mahdollistavat tietyille tuotteille Norjan markkinoilla liittymisen aikaan vallinnutta hintatasoa vastaavan tason säilyttämisen. Näiden säädösten tulee luoda vähimmäis- hintajärjestelmä Norjan markkinoille ja sisältää, kuinka tasausmaksuja voidaan käyttää vähimmäishintoja alhaisempien tuontihintojen tapauksessa, riippumatta tuontituotteen alkuperästä; tuotaessa samoja tuotteita jalostusta varten voidaan tasausmaksu jättää kantamatta, mutta tasausmaksua vastaava palautus voidaan myöntää toimitettaessa kotimaisia tuotteita jalostukseen. Tullista sovitut siirtymäsäännökset tulevat käyttöön. Neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen tämän kappaleen säädösten saattamiseksi voimaan.

7. Niille tuotteille, jotka kuuluvat sianliha, muna- ja siipikarjasektoreihin, Norjan tuonnissa käytettävä tasaussumma lasketaan ensimmäiseen alentamiseen saakka, huolimatta liittymissopimuksen artikloista 75, 77 ja 79, erotuksen perusteella, joka muodostuu toisaalta Norjan markkinoiden teurassian, kuorellisten munien ja teurassiipikarjan hintojen, ja toisaalta alkuperäisten jäsenmaiden muodostaman yhteisön ja kunkin uuden jäsenmaan markkinoiden hintojen välille.

Ensimmäisessä osassa mainittua tasaussummaa alennetaan neljäsosalla 1. marraskuuta 1973, neljäsosalla 1. marraskuuta 1974, neljäsosalla 1. marraskuuta 1975 ja se lakkautetaan 1. marraskuuta 1976, minkä jälkeen sovelletaan liittymissopimuksen artiklojen 75, 77 ja 79 säädöksiä.

Neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen tämän kappaleen säädösten saattamiseksi voimaan.

8. Viimeistään 30. kesäkuuta 1974 ja puutarhasektorin sekä perunan osalta viimeistään 30. kesäkuuta 1976 tulee komission tehdä ehdotus neuvostolle, mukaan lukien mahdollinen yhteisön rahoitukseen oikeuttavista maksuista, EEC-sopimuksen edellyttämällä tavalla, kappaleissa 5 ja 6 annettujen määräaikojen kuluessa, kappaleen 4 edellyttämän tukijärjestelmän saattamiseksi voimaan.
9. Yhteisön valvonnassa ja *huolimatta kappaleissa 1-8 mainituista säädöksistä*² Norjassa voidaan käyttää soveltuvia toimenpiteitä sellaisen maito- ja maidon turvaamiseksi, joka riittää säännöllisesti kattamaan väestön kulutusmaidon käytön sillä tavoin, että nykyistä maidon korkeaa kulutustasoa ei vaaranneta. Neuvoston tulee, EEC-sopimuksen 43 artiklan 2 kappaleen edellyttämällä menettelyllä, päättää tämän tavoitteen vaatimista säädöksistä, jotka voivat sisältää tukia.
10. Mikäli yhteisen maatalouspolitiikan tai yhteisön muita alueita koskevan politiikan tuleva kehitys saisi aikaan yhteisön toimenpiteitä, jotka tekisivät mahdolliseksi ratkaista kokonaan tai osittain Norjan erityiset maatalousongelmat, voivat nämä yhteisön toimenpiteet ja niitä mahdollisesti seuraava yhteisön rahoitus korvata Norjaa koskevat erityiset toimenpiteet.
11. Yhteisön elimet käsittelevät säännöllisin väliajoin Norjassa sovellettavien säädösten soveltamisolosuhteita ja yksityiskohtia.

---

² Norjassa paljon keskustelua herättänyt käänkösvirhe, joka ranskankielisessä sopimustekstissä kuului "ottaen huomioon kappaleissa 1-8 mainitut säädökset".

LIITE 2**PROTOKOLLA NR. 21 NORJAN KALASTUKSESTA¹**

Korkeat sopimusosapuolet,

Jotka tunnustavat sen olennaisen merkityksen, jolla kalastuksella on Norjalle,

Ottavat huomioon, että Norjan maantieteellisen sijainnin vuoksi, kalastus ja siihen liittyvä teollisuus muodostavat olennaisen toiminnan suurelle osalle rannikkoväestöä, jolle muut toimeentulomahdollisuudet ovat rajoitetut,

Ovat tietoisia siitä merkityksestä, sekä Norjalle että Yhteisölle kokonaisuudessaan, jolla tyydyttävän demograafisen tasapainon ylläpitämisellä on tämän valtion maakunnille jotka olennaisesti ovat riippuvaisia rannikkokalastuksesta, ja yhtyvät Norjan hallituksen päämääriin tällä alalla,

Vahvistavat, että liittymisasiakirjan artiklan 101 puitteissa Norjalla on oikeus rajoittaa kalastustoimintaa aluevesillä, jotka ovat olennaisia sen suvereniteetille tai tuomiovallalle, sijoittuen tälle puolen kahdentoista meripeninkulman rajaa, välillä Egersund ja Norjan sekä Neuvostoliiton välistä rajaa,

Sopivat suosittamisesta Yhteisön instituutioille että nämä ottaisivat erityisesti huomioon, liittymisasiakirjan artiklan 103 edellyttämän tarkkailun kuluessa, ne ongelmat jotka aiheutuvat Norjan kalastukselle, sekä maan yleistalouden puitteissa että tälle maalle ominaisten sosiaalisten ja väestöllisten rakenteitten seurauksena, ja toimivat siten että ne toimenpiteet joihin voidaan ryhtyä on määritelty asiaankuuluvalla tavalla voiden sisältää, muiden toimenpiteiden ohella, voimassaolon jatkamisen poikkeusjärjestelyiden jälkeen 31. joulukuuta 1982, tarkoituksenmukaisin toimenpitein ja päätettäviksi jätetyin säännöin.

---

¹ Vapaa käänös ranskankielisestä alkuperäistekstistä. Lähde: Journal officiell des Communautés européennes, 27 mars 1972.

